

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г. Е. Вейнштейна
Кафедра – економічної теорії та фінансово – економічної безпеки
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 051 Економіка
Освітня програма – Фінансово-економічна безпека

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**на тему: «Правове забезпечення протидії корупції в системі
забезпечення економічної безпеки України»**

ШИФР КРМ. ЕТтаФЕБ.1.626.03-2.1

Здобувач _____ Бугор Надія Миколаївна

Керівник: _____ к.ю.н., доц. Шишлюк В.Р.
(науковий ступінь, вчене звання, ПБ)

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 09.12.2024, протокол № 6

В. о. завідувача кафедри

ЕТ та ФЕБ _____ Олена ЗАБОЛОТНА
Назва кафедри (підпис)

Одеса – 2024 р.

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г. Е. Вейнштейна
Кафедра – економічної теорії та фінансово – економічної безпеки
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 051 Економіка
Освітня програма – Фінансово-економічна безпека

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри економічної теорії та
фінансово-економічної безпеки

Згадова Н. С.

«07» листопада 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

здобувача

Надії БУГОР

(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

1. Тема роботи: «Правове забезпечення протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки України» затверджена наказом ОНТУ від 07.11.2023. р. № 668-03, зі змінами та доповненнями від 10.10.2024. р. № 626-03.
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 06.12.2024 р.
3. Вихідні дані роботи: нормативна база, наукова та методична література, звітні данні про діяльність підприємства за 2021-2023 р.р.
4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра. Вступ. Теоретичні основи протидії корупції в системі економічної безпеки. Економічні аспекти та нормативно-правове регулювання запобігання корупції. Шляхи вдосконалення правового забезпечення протидії корупції на підприємствах для зміцнення економічної безпеки України. Висновки та пропозиції. Список використаних джерел. Додатки.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць – 7, рисунків – 2.
6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 07.11.2023

Керівник _____ к.ю.н., доц. Шишлюк В. Р.
(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____ Бугор Н. М.
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи	07.11.2023 - 31.03.2024	Виконано
2	Теоретичні основи протидії корупції в системі економічної безпеки	05.04 - 31.05.2024	Виконано
3	Економічні аспекти та нормативно-правове регулювання запобігання корупції на прикладі Житомирський м'ясокомбінат	15.06-31.08.2024	Виконано
4	Шляхи вдосконалення правового забезпечення протидії корупції на підприємствах для зміцнення економічної безпеки України	01.09-21.10.2024	Виконано
5	Висновки. Список використаної літератури	01.11-15.11.2024	Виконано
6	Оформлення кваліфікаційної роботи	29.11-06.12.2024	Виконано

Керівник _____ Шишлюк В. Р.
(підпис)

Здобувач-магістр _____ Бугор Н. М.
(підпис)

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-магістр _____ /Бугор Н. М./
підпис

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи магістра **Бугор Надії Миколаївни**
***Правове забезпечення протидії корупції в системі забезпечення
економічної безпеки України***

Мета дослідження – здійснення комплексного дослідження правових засад запобігання корупції в системі забезпечення економічної безпеки України, визначення шляхів і перспектив запобігання та протидії корупції.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів.

Перший розділ присвячений теоретичним основам протидії корупції в системі економічної безпеки. Розглянуто поняття економічної безпеки, сутність і наслідки корупції, а також міжнародно-правові стандарти у цій сфері.

Другий розділ містить аналіз економічних аспектів та нормативно-правового регулювання запобігання корупції на прикладі підприємства – ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат». Особливу увагу приділено практичному застосуванню антикорупційних заходів.

Третій розділ розробляє рекомендації для вдосконалення правового забезпечення протидії корупції з метою зміцнення економічної безпеки підприємств. Запропоновано нові підходи до антикорупційної політики, інтеграцію міжнародного досвіду та правових інструментів.

У **висновках** узагальнено результати дослідження, сформульовано практичні пропозиції щодо вдосконалення антикорупційного законодавства. Особливу увагу приділено створенню ефективної системи правових механізмів запобігання корупції, посиленню відповідальності за корупційні правопорушення та адаптації міжнародного досвіду до українських реалій.

Ключові слова: економічна безпека, корупція, антикорупційні заходи, правове регулювання, законодавство, підприємства, антикорупційна політика, міжнародний досвід, правові механізми, економічна стабільність.

ABSTRACT

Master's Qualification Work by **Nadia Buhor**

Legal Support for Combating Corruption in the System of Ensuring Ukraine's Economic Security

The ***aim of the research*** is to conduct a comprehensive analysis of the legal framework for preventing corruption in the system of ensuring Ukraine's economic security, and to identify ways and prospects for preventing and combating corruption.

The qualification thesis consists of three chapters.

The first chapter is devoted to the theoretical foundations of combating corruption in the system of economic security. It examines the concept of economic security, the nature and consequences of corruption, as well as international legal standards in this field.

The second chapter provides an analysis of the economic aspects and regulatory framework for preventing corruption using the example of the company LLC "Zhytomyr Meat Processing Plant." Particular attention is paid to the practical application of anti-corruption measures.

The third chapter offers recommendations for improving the legal framework for combating corruption to strengthen the economic security of enterprises. New approaches to anti-corruption policy, integration of international experience, and legal tools are proposed.

The **conclusions** summarize the research results and present practical proposals for improving anti-corruption legislation. Special emphasis is placed on establishing an effective system of legal mechanisms for preventing corruption, enhancing accountability for corruption offenses, and adapting international practices to Ukrainian realities.

Keywords: economic security, corruption, anti-corruption measures, legal regulation, legislation, enterprises, anti-corruption policy, international experience, legal mechanisms, economic stability.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	9
1.1. Поняття та сутність економічної безпеки.....	9
1.2. Правова природа та сутність корупції. Міжнародно-правові стандарти протидії корупції та їх імплементація в Україні.....	16
1.3. Вплив корупції на систему економічної безпеки підприємства	33
РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ».....	42
2.1. Економічні наслідки корупції для підприємств в Україні.....	42
2.2. Нормативно-правове регулювання антикорупційних заходів для суб'єктів господарювання.....	47
2.3. Досвід впровадження антикорупційних заходів на прикладі підприємства ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».....	53
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	58
3.1. Проблеми та недоліки правового регулювання протидії корупції на підприємствах та їх економічний вплив	58
3.2. Пропозиції щодо вдосконалення антикорупційної політики на рівні підприємств з урахуванням економічних інтересів	64
3.3. Розробка рекомендацій для підвищення ефективності антикорупційних заходів у сфері економічної безпеки на прикладі конкретного підприємства	68
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах розвитку українського суспільства все частіше виникає питання стосовно еволюції корупційних проявів. Незважаючи на те, що за роки незалежності було ухвалено ряд антикорупційних законодавчих актів, формування та реалізація державної антикорупційної політики триває й досі.

В умовах сталого розвитку країни рівень корупції в українському суспільстві зростає, і, як відомо, Україна постійно займає невігідні позиції у світових рейтингах.

Проблема корупції стала однією з найактуальніших тем, що турбують суспільство та заважають економічному розвитку країни. Тому створення ефективної системи протидії цьому явищу визнано одним із основних пріоритетів в Україні.

Корупція все ще існує і навіть процвітає у багатьох країнах, включаючи Україну. Корупція є постійним явищем у суспільстві та спостерігається в усіх цивілізаціях. Проте лише в останні два десятиліття це явище стало об'єктом серйозних досліджень. Воно проявляється в багатьох різних формах та має численні наслідки як для економіки, так і для суспільства в цілому. Серед основних причин корупції можна виділити політичні та економічні умови, професійну етику та мораль, а також звички, традиції та демографічні фактори. Вплив корупції на економіку вже досліджено, але залишається багато аспектів, які потребують уваги. Серед них – взаємозв'язок корупції з різними інститутами в країні, а також роль корумпованих суддів у розвитку самої корупції. Таким чином, корупція перешкоджає економічному зростанню та негативно впливає на бізнес-операції, зайнятість і інвестиції. Вона також знижує податкові надходження та ефективність різних програм фінансової підтримки.

Мета та завдання роботи. Метою роботи є здійснення комплексного дослідження правових засад запобігання корупції в системі забезпечення

економічної безпеки України, визначення шляхів і перспектив запобігання та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки України.

Об'єкт дослідження – економічні аспекти та нормативно-правове регулювання запобігання корупції на прикладі Житомирський м'ясокомбінат.

Предмет дослідження – правове забезпечення протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки України.

Відповідно до визначеної мети поставлено такі **завдання**:

визначити вплив корупції на систему економічної безпеки підприємства;
проаналізувати економічні наслідки корупції для підприємств в Україні;
дослідити впровадження антикорупційних заходів на прикладі підприємства ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»;

запропонувати пропозиції щодо вдосконалення антикорупційної політики на рівні підприємств з урахуванням економічних інтересів;

розробити рекомендацій для підвищення ефективності антикорупційних заходів у сфері економічної безпеки.

Інформаційна база роботи – підручники, періодичні видання, статті, навчальні посібники, вісники, хрестоматії, збірки наукових праць, Закони України

Наукова новизна роботи полягає у проведенні комплексного аналізу правового забезпечення протидії корупції як ключового чинника в системі забезпечення економічної безпеки України. Дослідження дозволило виявити нові підходи до вдосконалення нормативно-правової бази з урахуванням сучасних загроз та міжнародного досвіду. У роботі обґрунтовано взаємозв'язок між ефективністю антикорупційних заходів і рівнем економічної стабільності держави, а також запропоновано правові механізми, спрямовані на зниження корупційних ризиків у ключових секторах економіки.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1. Поняття та сутність економічної безпеки

Поняття «економічна безпека» зазнало численних переосмислень у зв'язку зі зміною умов зовнішнього середовища та врахуванням факторів, що впливають на управлінські процеси. Вперше термін «економічна безпека» почали використовувати на Заході через зростання проблеми обмеженості ресурсів і розпад колоніальної системи, що призвело до порушення традиційних зв'язків між постачальниками ресурсів, необхідних індустріальним суспільствам.

Економічна безпека є одним із ключових чинників забезпечення стабільності й ефективності діяльності підприємств, галузей та економіки в цілому. Вона розглядається як стан захищеності життєво важливих економічних інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз, здатність економічної системи до самовідтворення, сталого розвитку та конкурентоспроможності [1; 2]. Згідно з поглядами науковців, економічна безпека охоплює весь комплекс економічних, правових, організаційних, технологічних та інформаційних заходів, спрямованих на запобігання негативним впливам та зниження вразливості економічних суб'єктів [3; 4].

Наукові дослідження у сфері економічної безпеки формують цілісний підхід до розуміння сутності та змісту цього поняття як важливого чинника сталого функціонування і розвитку економічних систем. Зокрема, в сучасній економічній літературі економічна безпека розглядається як стан захищеності життєво важливих економічних інтересів суб'єктів господарювання та держави від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, що дозволяє забезпечити стійкість, динамічність та конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі [3; 5].

Вагомий внесок у дослідження проблем економічної безпеки підприємства зробили такі відомі вчені-економісти, як Г. В. Козаченко, В. П.

Пономарьов, О. М. Ляшенко [1] підкреслюють, що економічна безпека підприємства є складною, багатовимірною категорією, яка синтезує в собі економічні, правові, організаційні, технологічні та інформаційні компоненти. Згідно з їхніми концептуальними розробками, економічна безпека має забезпечувати здатність підприємства до захисту від загроз, ефективного використання ресурсів, збереження та нарощення конкурентних переваг.

Дослідження Дацків Р. [2] наголошує на тому, що економічна безпека лежить в основі стабільності економічної системи, її самовідтворення та інноваційного оновлення. У такому контексті, безпека визначається як передумова формування сприятливого економічного клімату, підвищення прозорості, підзвітності та відповідальності учасників ринкових відносин.

Зарубіжні автори Tambovtsev V. [4] пропонують розглядати економічну безпеку через призму ризик-менеджменту та системного підходу до управління, що включає ідентифікацію, оцінку, мінімізацію та контроль ризиків. Таким чином, економічна безпека постає як цілісний механізм підтримання балансу між можливостями та загрозами, який створює умови для стратегічної стабільності.

Важливо зазначити, що на мікрорівні економічна безпека підприємства пов'язана з ефективністю внутрішніх процесів, контролем за ресурсами, захистом від неконкурентних практик та правопорушень, а також із забезпеченням належного корпоративного управління [6]. При цьому міжнародні організації (OECD, World Economic Forum) [7; 8] підкреслюють важливість дотримання міжнародних стандартів, рекомендацій та кращих практик для підтримки високого рівня економічної безпеки та мінімізації впливу корупційних, правових та інформаційних загроз.

Сутність економічної безпеки полягає не лише у фактичному захисті матеріальних та фінансових ресурсів, а й у створенні умов для динамічного розвитку, інноваційного оновлення та адаптації до швидких змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі [7;8]. Вона охоплює здатність ефективно використовувати наявні ресурси, оптимізувати виробництво,

контролювати витрати, підтримувати репутацію та забезпечувати максимальну стійкість до потенційних загроз економічного, правового чи інформаційного характеру [9].

Історичний аспект є основою для вивчення будь-якої наукової категорії, оскільки історичні корені та джерела сприяють глибшому розумінню її сутності.

У розв'язанні наукових завдань, пов'язаних з економічною безпекою, спостерігається досить коротка історія, що розпочинається з використання Ф. Рузвельтом терміна «економічна безпека» під час аналізу внутрішніх викликів Сполучених Штатів Америки. У 1934 році був ухвалений перший нормативно-правовий документ з питань безпеки – закон «Про національну безпеку», а також створено Федеральний комітет з економічної безпеки з метою підвищення якості життя населення через забезпечення економічної безпеки країни. Основна увага приділялася розвитку промисловості, тоді як економічна безпека підприємств ще не була виокремлена. З того часу науковці розвинених економік активно і результативно займалися дослідженнями економічної безпеки на різних рівнях. У СРСР ця проблема не отримувала належної уваги, але потреба в її аналізі все частіше ставала актуальною.

На другому етапі розвитку економічної безпеки у 1940-1960-х роках для забезпечення міжнародної економічної безпеки розвинутих країн світу були створені міжнародні об'єднання, зокрема: Міжнародний валютний фонд, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку та інші. Міжнародна фінансова корпорація, Міжнародний центр з регулювання інвестиційних спорів, Організація країн-експортерів нафти. У цьому контексті приділяється увага паливно-енергетичному сектору економіки, розвинені країни світу зосереджують увагу на його інтеграції та запобіганні паливним кризам [10].

Третій етап характеризується стратегією західноєвропейських країн використовувати економічні засоби для забезпечення національної безпеки, створюючи тим самим механізми протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Щоб забезпечити економічну безпеку підприємств, ми повинні насамперед захистити соціально-економічні інтереси працівників.

Ця наступна фаза характерна насамперед для країн колишнього Радянського Союзу, але її вплив можна також відчутти в процесі глобальної економічної безпеки. На цьому етапі в країнах колишнього Радянського Союзу відбувається перехід від командно-адміністративної системи до формування ринкової економічної системи. У центрі уваги національної економічної безпеки – збереження її економічної незалежності. У цей період компаніям необхідно буде повністю реорганізувати свою діяльність відповідно до законів ринку, що не під силу багатьом компаніям. Підприємствам тепер потрібно забезпечувати власну економічну безпеку, а не розраховувати на державу.

П'ятий етап характеризується прийняттям національних нормативних актів у колишньому Радянському Союзі, які забезпечують національну економічну безпеку, результатом чого є безпечне бізнес-середовище [10].

Нова ера розумної глобальної економіки характеризується складною механізацією, автоматизацією, комп'ютеризацією та електронізацією майже всіх бізнес-процесів. Але поряд із цими позитивними рисами, які можуть значно підвищити інтенсивність виробництва, сучасна світова економіка та суспільство стикаються також із серйозними проблемами, які загрожують глобальній економічній безпеці. Серед них можна виділити наступні: економічна відсталість країн, що переходять від командної та адміністративної систем, наближення радіаційної кризи, значна залежність деяких країн від імпорту традиційних енергоносіїв; використання альтернативних енергоносіїв нижніх рівнів; вкладення величезних фінансових ресурсів у запобігання війнам та багато іншого.

Міжнародна економічна безпека означає, що економічна взаємодія між країнами не завдає свідомої шкоди економічним інтересам будь-якої країни. Нестабільними факторами, що знижують рівень міжнародної економічної безпеки, можуть бути: руйнування стабільності міжнародної торгівлі шляхом підвищення цін або свідоме встановлення перешкод в обміні відповідними

новими технології, деякі країни Це створює сприятливі умови для «відтоку» високоякісних талантів з інших країн та інших країн [11;12].

Відповідно до концепції економічної безпеки України, сутність національної економічної безпеки полягає у здатності національної економіки забезпечувати свій вільний і незалежний розвиток, підтримувати стабільність громадянського суспільства та його інститутів, адекватну національну обороноздатність країни. потенціал за різних несприятливих умов і варіантів розвитку подій, а також здатність Української держави захистити національні економічні інтереси від зовнішніх і внутрішніх загроз [13]. Посилення інтелектуального та інноваційного розвитку в Україні є головною передумовою досягнення високого рівня економічної безпеки.

До основних дестабілізуючих факторів економічної безпеки українського регіону належать: виснаження виробничо-технічного потенціалу, погіршення екологічної обстановки, зростання безробіття, втрата продовольчої незалежності, руйнування єдності фінансового забезпечення (рис. 1.1).

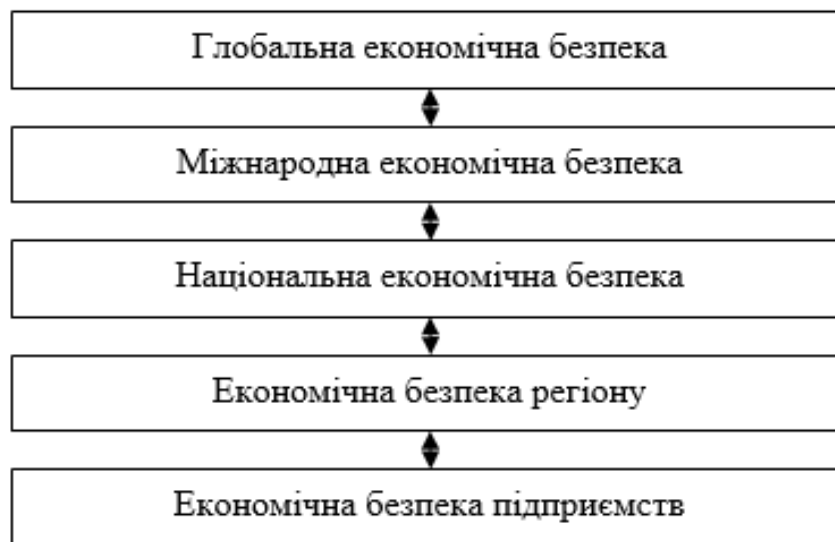

Рис. 1.1. Ієрархія рівнів економічної безпеки [14]

Високорозвинені виробничі структури, здатні успішно досягати поставлених ринкових завдань, є опорою національної економіки та економічного розвитку регіонів.

Економічна безпека є складним і багатограним поняттям, яке охоплює різні аспекти, пов'язані з стабільністю та ефективністю економічних систем. Вона визначається як стан захищеності економіки країни від внутрішніх і зовнішніх загроз, що можуть зашкодити її розвитку та функціонуванню.

Основні характеристики економічної безпеки:

Захист ресурсів. Економічна безпека передбачає забезпечення стабільного доступу до природних, фінансових і людських ресурсів. Це включає в себе як матеріальні, так і нематеріальні активи [15].

Стабільність економічної системи. Вона вимагає підтримання макроекономічної стабільності, що включає контроль інфляції, рівня безробіття та забезпечення економічного зростання [16].

Захист від зовнішніх загроз. Економічна безпека включає в себе готовність до реагування на зовнішні виклики, такі як економічні кризи, політичні конфлікти або глобальні зміни в ринкових умовах [17].

Соціальна стійкість. Важливою складовою економічної безпеки є соціальна стабільність, що передбачає рівень життя населення, доступ до освіти та охорони здоров'я, а також соціальну справедливість [18].

Економічна безпека є ключовою складовою національної безпеки, яка забезпечує стійкість і стабільний розвиток держави. Її вивчення актуальне з огляду на посилення глобальних викликів, внутрішніх ризиків та потребу адаптації до нових економічних реалій.

Основні аргументи актуальності

Глобалізація та взаємозалежність економік. У сучасному світі взаємозалежність національних економік створює нові ризики. Наприклад, фінансові кризи, пандемії та енергетичні конфлікти швидко поширюються між країнами. Як зазначає Г.І. Баскаков, глобалізація підвищує вразливість економік до зовнішніх загроз і водночас вимагає адаптації стратегій економічної безпеки [19].

Загрози внутрішньої стабільності. Високий рівень корупції, економічна нерівність, бюджетний дефіцит і низька ефективність управління стають

серйозними внутрішніми викликами для економічної безпеки. Як вказує Амоша О.І., в умовах економічних криз загострюється потреба у формуванні системи моніторингу загроз та розробці механізмів їх подолання [20].

Військові та геополітичні фактори. Збройні конфлікти, економічні санкції та торгова війна посилюють значення економічної безпеки. Наприклад, досвід України у контексті військових дій демонструє, що економічна безпека стає не лише питанням розвитку, але й виживання держави. За даними науковців, у таких умовах критично важливим є захист стратегічних галузей та відновлення інфраструктури.

Технологічні ризики та інноваційна залежність. У ХХІ столітті країни стикаються із загрозами втраченого технологічного суверенітету через залежність від іноземних технологій та кіберзагрози. Цей аспект стає дедалі важливішим для дослідження в рамках економічної безпеки [21].

Продовольча та енергетична безпека. Зростання конкуренції за природні ресурси, зміна клімату та енергетична залежність потребують ретельного аналізу в межах економічної безпеки. Відсутність продовольчої безпеки може стати тригером соціальних конфліктів, що підтверджують численні міжнародні дослідження.

Вивчення економічної безпеки є актуальним у контексті сучасних викликів, які загрожують як стабільності економік, так і добробуту населення. Комплексний підхід до аналізу економічної безпеки забезпечує ефективне реагування на ризики та сприяє довгостроковому розвитку.

Таким чином, економічна безпека є комплексним і багатовимірним поняттям, яке поєднує широкий спектр заходів і стратегій, спрямованих на гарантування сталого функціонування та розвитку господарських систем. Забезпечення економічної безпеки вимагає системного підходу, залучення кращих практик управління ризиками, удосконалення нормативно-правового забезпечення та підвищення конкурентоспроможності на всіх рівнях економіки.

1.2. Правова природа та сутність корупції. Міжнародно-правові стандарти протидії корупції та їх імплементація в Україні

Для ефективної роботи механізму боротьби з корупцією необхідно дати чітке визначення цього явища, яке враховуватиме різноманітні чинники, що сприяють його виникненню. Наші дослідження показали, що науковці досі не виробили єдиного визначення терміну «корупція». Більшість досліджень фокусується на масштабах корупції, покращенні правоохоронної діяльності та вдосконаленні покарань за корупційні правопорушення. Проте рідко звертається увага на мотиви корупції, зокрема на бажання наживи через зловживання службовими повноваженнями.

У реальному житті корупція стала невід'ємною частиною суспільства і проявляється у вигляді різноманітних хабарів, таких як «побори», «подарунки», «гостинці», «могорич» і «відкат». Винними у цьому є як ті, хто бере, так і ті, хто дає хабарі. Суспільство часто асоціює термін «корупція» з жадібністю, нечесністю, непрозорістю та злочинністю.

За Оксфордським словником [22], термін «корупція» визначається як «нечесна або шахрайська поведінка осіб, що мають владу». Додатково, англійський термін «corruption» описує перехід від чистоти до низької якості, що може проявлятися в таких формах, як «відхід від оригіналу» чи «відхилення від того, що є правильним чи чистим». У цьому контексті корупція також асоціюється з поняттями, як «тління», «гниття» і «розкладання». За словами О. П. Голоти, корупція (від лат. *corruptio*) означає «підкуп, продажність, псування, розкладання». [23]

Багатогранність трактувань терміну призвела до значних розбіжностей у його визначенні як на міжнародному рівні, так і в межах конкретних країн. Ці відмінності можна пояснити історичними умовами виникнення та розвитком корупційних практик, а також моральними цінностями та культурними особливостями різних суспільств. Наприклад, в історії деяких східних країн корупція сприймалася як форма мирного співіснування між громадянами і владою, як прояв шанування стародавніх традицій.

З раних наукових джерел можна припустити, що корупція з'явилася зі становленням перших патріархальних спільнот. Для залучення підтримки люди зверталися до старших членів родини, а також дарували подарунки священикам у намаганні здобути їхню прихильність. Таким чином, корупція вже існувала в раних формах державних утворень, але на той час вона розглядалася як знак поваги [24] та нормальних відносин між людьми. Лише з часом суспільство стало усвідомлювати негативний вплив таких практик, особливо в публічній та комерційній сферах.

Відомо, що ще за «Законами Хаммурапі» існували покарання за хабарництво.

Суспільство Стародавнього Китаю відзначалося високим рівнем корупції. Відомий китайський реформатор Ванг Анші виділяв два основні джерела корупції: «погані закони» і «погані люди». Він підкреслював, що належне управління неможливе, якщо спиратися лише на закони, призначені для контролю над посадовими особами, особливо коли ці закони є неналежними або не відповідають вимогам посад. Також він зазначав, що ефективне управління неможливе навіть за наявності компетентних осіб на відповідних посадах, якщо їх обмежують дрібні й виснажливі вимоги [25].

Перша згадка про правителя, що бореться з корупцією, належить до Урукагіна – шумерського царя міста-держави Лагаш, що правив у другій половині XXIV ст. до н.е. Однак, незважаючи на суворі покарання за корупцію, боротьба з нею не приносила очікуваних результатів. Найбільш небезпечні злочини удавалося зупинити, але корупція на рівні дрібних хабарів і розтрат продовжувала мати масовий характер [25, с. 36].

У Стародавній Греції корупція асоціювалася з соціальним занепадом та безладом, а в Римі вона означала підкуп суддів. З XV–XVI століть підкуп чиновників та громадсько-політичних діячів став широко поширеним явищем [26, с. 28].

Корупція з'явилася задовго до визначення цього поняття наукою, але вона завжди була невід'ємною частиною влади та державного механізму. Ми

поділяємо думку А. Михненка, який стверджує, що корупція існує в усіх культурах і цивілізаціях, і зазначає, що її складний і адаптивний характер сприяв її поширенню на різноманітні сфери сучасного суспільства [27, с. 43].

Сьогодні існує безліч визначень поняття корупції, однак в наукових колах немає єдності в його трактуванні. Визначити це поняття можна двома основними способами: через доктринальний підхід, заснований на дослідженнях у конкретних галузях, і через офіційний підхід, що ґрунтується на нормативних актах та правових документах.

Корупція є багатогранним і всепроникним явищем, що впливає на різні сфери життя суспільства. Вона чинить негативний вплив не лише на освітні та моральні засади, а й на уповільнення економічного розвитку та ослаблення демократичних процесів. Безумовно, корупція не існує без участі людей і має значний ефект на економіку, політику, а також на ідеологічні основи нації.

Станом на початок 2024 року, використовуючи дані ресурсу «Глосарій U4» [28], «Transparency International» [29] та ресурс «Рада Європи» [30], корупцію розрізняють (табл. 1.1):

Таблиця 1.1. Види корупції

Вид	Визначення
Велика корупція або топкорупція (grand corruption)	Корупція, яка широко поширена на вищих рівнях державної служби та в великому бізнесі, зазвичай приносить значні вигоди для осіб, які до неї залучені. Однак, цей процес призводить до серйозних втрат для держави та її громадян. Іноді її називають політичною корупцією через тісний зв'язок з політичними структурами та процесам
Політична корупція (political corruption)	Цей вид корупції включає маніпулювання законодавчими актами та процедурами з метою розподілу ресурсів і фінансів серед обмеженого кола осіб. Часто така практика є частиною більш масштабної корупційної діяльності. В узькому сенсі цей термін зазвичай застосовується до фінансування політичних партій та маніпулювання під час виборчих
Побутова корупція (petty corruption)	Цей вид корупції характеризується малими масштабами і відбувається на перехресті діяльності державних чи комунальних установ і громадян. Вона є широко поширеною в повсякденному житті та часто виникає через спроби громадян отримати доступ до основних соціальних благ або послуг, таких як медичне обслуговування або освіта.

**Адміністративна
корупція
(administrative
corruption)**

Цей вид корупції можна розглядати окремо або як частину побутової корупції. Вона виникає між держслужбовцями, що приймають рішення, та громадянами, які потребують послуг. Більш того, представники бізнесу часто звертаються до адміністративної корупції для отримання дозволів або ліцензій. Вона може бути як системною, так і несистемною.

Джерело: [28, 29, 30].

Історія показує, що корупція здатна змінювати свої форми, пристосовуючись до змін у розвитку суспільства та держави. Різні прояви корупції можна побачити в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. Форми корупції

Форми	Визначення
Хабарництво (bribery)	Це ситуація, коли особа, яка займає довірену посаду, приймає або вимагає неправомірні вигоди, такі як гроші, послуги або інші цінності, за виконання роботи, яку вона повинна була виконати за своїм обов'язком, або за здійснення своїх функцій певним чином. Хабар може бути як активним, так і пасивним.
Фаворитизм, блат (favouritism)	Упереджене розподілення ресурсів на основі особистих переваг або зв'язків називають фаворитизмом. Це включає такі форми, як непотизм (віддача переваги родичам), кумівство (перевага надається друзям або знайомим) і кронізм (призначення осіб на посади за ознакою приналежності до певної групи чи лояльності до керівництва).
Дарування (gift giving)	Це ситуації, коли надання подарунків державним посадовцям суперечить принципам неупередженості, професіоналізму та етики. Зазвичай очікується, що чиновник у відповідь на такий подарунок виявить лояльність або надасть пільгове ставлення тому, хто зробив подарунок.
Відмивання грошей (money laundering)	Будь-яка спроба замаскувати або приховати джерела незаконно здобутих грошей або активів.
Відкат (kickback)	Це хабар, який сплачується після надання неправомірної послуги. Також цим терміном позначають платежі, які чиновники отримують за укладання контракту чи вибір підрядника. Відкати зазвичай виплачуються тими, хто відповідає за прийняття рішень щодо вибору компаній або осіб для виконання робіт чи надання послуг.
Вимагання (extortion)	Це дія, при якій використовується доступ до влади або спеціальних знань, як безпосередньо, так і опосередковано, а також застосовуються примусові погрози для досягнення бажаного результату, наприклад, для отримання незаслужених переваг або компенсації.
Виплати за сприяння (facilitation payments)	Технічне хабарництво полягає в передачі невеликих сум поза офіційними процедурами з метою прискорення надання певних послуг. У деяких країнах такі платежі не розглядаються як хабарництво, якщо їх метою є прискорення офіційних процесів, а не ухилення від встановлених норм та регулювань.

Розкрадання, розтрата (embezzlement)	Неправомірне привласнення публічних ресурсів посадовими особами відбувається через постійне використання їх службового становища для особистого збагачення.
Торгівля впливом (trading in influence, influence peddling)	Це форма корупції, при якій особа використовує свій потенційний або реальний вплив на прийняття рішень державними посадовими особами в обмін на неправомірну вигоду. Такий злочин схожий на хабарництво, однак має важливу відмінність: він передбачає наявність посередника, який діє між особою, яка приймає рішення, і тим, хто хоче отримати неправомірну вигоду.
Конфлікт інтересів (conflict of interest)	Конфлікт інтересів виникає, коли особисті інтереси особи суперечать її службовим або представницьким обов'язкам, що може вплинути на об'єктивність або безпристрасність при прийнятті рішень, а також на дії або бездіяльність при виконанні своїх функцій. Хоча сам по собі конфлікт інтересів не є корупцією, дії, які відбуваються в умовах такого конфлікту, можуть бути визнані корупційними.
Заступництво, патронатство (patronage)	Це форма підтримки, коли багатий і впливовий "опікун" сприяє призначенню на державні посади, підвищенню в кар'єрі або отриманню контрактів через свої зв'язки та ресурси.

Джерело: [31].

Одним із основних інструментів корупції є хабарі. Їх можуть використовувати приватні особи для «купівлі» багатьох речей, наданих центральними чи місцевими органами влади, або чиновники можуть шукати хабарів, постачаючи наступні речі:

Державні контракти. Хабарі можуть впливати на вибір урядом фірм для постачання товарів, послуг і робіт, а також на умови їхніх контрактів. Фірми можуть давати хабарі, щоб виграти тендер або забезпечити недопущення його порушень.

Державні пільги. Хабарі можуть вплинути на розподіл державних пільг, будь то грошові виплати (наприклад, субсидії підприємствам або фізичним особам, доступ до пенсій чи страхування на випадок безробіття) або виплати в натуральній формі (наприклад, доступ до певних шкіл, медичне обслуговування або частки в підприємствах, що приватизуються).

Нижчі податки. Хабарі можуть бути використані для зменшення суми податків або інших зборів, які збираються державою з приватних осіб. Такі хабарі можуть запропонувати стягувач або платник податків. У багатьох країнах податковий вексель є предметом обороту.

Ліцензії. Хабарі можуть вимагатися або пропонуватися за видачу ліцензії, яка надає виключне право, наприклад концесію на забудову землі або експлуатацію природного ресурсу. Іноді політики та бюрократи свідомо впроваджують політику, яка створює права контролю, які вони отримують, продаючи за хабарі.

Час. Хабарі можуть пропонуватися, щоб пришвидшити надання урядом дозволу на здійснення законної діяльності, наприклад, на реєстрацію компаній або дозвіл на будівництво. Вимагати хабара можна також погрозою бездіяльності або зволікання.

Правові результати. Хабарі можуть змінити результат юридичного процесу, який стосується приватних сторін, спонукаючи уряд або ігнорувати незаконну діяльність (наприклад, торгівлю наркотиками або забруднення навколишнього середовища), або надавати перевагу одній стороні перед іншою у судових справах чи інших судових процесах. Державні пільги, придбані за хабарі, відрізняються за типом і розміром.

Контракти та інші вигоди можуть бути величезними (велика чи оптова корупція) або дуже малими (дрібна чи роздрібна корупція), а вплив неправильного тлумачення законів може бути драматичним або незначним. Велика корупція часто пов'язана з міжнародними бізнес-операціями і зазвичай залучає політиків, а також бюрократів. Операція з хабарництвом може відбуватися повністю за межами країни. Дрібна корупція може бути поширеною в усьому державному секторі, якщо фірми та окремі особи регулярно стикаються з нею, коли звертаються за ліцензією чи послугою від уряду. Хабарі можуть зберігатися окремими одержувачами або об'єднуватися в складну угоду про розподіл. Суми, пов'язані з великою корупцією, можуть стати заголовками газет у всьому світі, але сукупні витрати дрібної корупції, як грошові, так і економічні викривлення, можуть бути такими ж великими, якщо не більшими.

У багатьох випадках корупції зловживання державною владою не обов'язкове лише для особистої вигоди, але може бути залучене для

принесення користь партії, класу, племені, друзям, родині та родичам. Фактично, у багатьох країнах частина корупційних доходів використовується для фінансування політичних партій. Не всі корупційні дії пов'язані з виплатою хабарів. Наприклад, державний службовець, який симулює хворобу, але їде у відпустку, зловживає своїм службовим становищем з метою особистої вигоди, вчиняючи таким чином корупційний акт, навіть якщо він не дає хабара. Або навіть президент країни, який будує аеропорт у своєму маленькому рідному місті, вчиняє корупційний акт, який не передбачає виплати хабара.

Влада продовжує вдосконалювати методи розпізнавання корупції. Проте не лише влада бореться з корупцією, цим мають займатись усі свідомі громадяни. Важливо, щоб всі намагалися розпізнати та запобігти корупції.

За спостереженнями українського недержавного Центру політико-правових реформ констатовано факт, що у звітах авторитетних міжнародних організацій завжди зазначається: Україна з часу набуття нею незалежності перебуває під значним негативним впливом корупції. Вочевидь, у науковому плані тема протидії та запобігання корупції, у т.ч. на основі міжнародно-правових стандартів, завжди була, є і буде актуальною через те, що корупція була, є і буде вкрай небезпечною руйнівною загрозою для будь-якого цивілізованого та демократичного суспільства, до кола яких ми себе намагаємось відносити. Вироблення ж категоріальної основи в адміністративному праві відіграє в цьому процесі важливу теоретичну роль.

Необхідно зазначити, що одним із ефективних шляхів протидії корупції є застосування відповідних міжнародно-правових стандартів. Разом з тим, коли спробуємо підшукати такі стандарти, то виявиться, що відсутні як єдина термінологія та самі стандарти, так і єдність щодо їх застосування.

За нашими спостереженнями, при розробці міжнародних стандартів дослідники апелюють до контексту міжнародно-правового документа або розглядають його у вузькому сенсі діяльності державного органу. Навіть один автор іноді спирається на широкий спектр різних стандартів-антикорупційні

стандарти державної діяльності; пакет стандартів, заходів і правил, які країни можуть застосовувати для зміцнення своїх правових норм і режимів державного регулювання у сфері протидії корупції.; міжнародні стандарти взаємодії органів влади та громадськості при прийнятті рішень у галузі антикорупційної політики; антикорупційні стандарти.

Бувають випадки, коли такі стандарти не завжди конкретизуються, визначаються або класифікуються. Іноді вони взагалі не приділяють їм глибокої уваги, наприклад, при вивченні такого фундаментального питання, як основи боротьби з корупцією. Однак вчені не могли ставити перед собою таких завдань.

Щоправда, навіть за наявності стандартів про доцільність їх впровадження до сих пір дискутують у наукових колах. Науковий спір триває в двох основних напрямках – міжнародні стандарти протидії корупції відповідними суб'єктами влади в усіх сферах державного управління та в самих суб'єктах протидії корупції. Спір є частиною більших за масштабом дискурсів. Як приклад, це спір щодо ролі корупції в глобалізації, про що ми не маємо права не сказати у даному підрозділі. Є думка, що не всі міжнародні організації керуються загальним інтересом світової спільноти, а глобалізація не завжди просуває світ до реалізації принципу міжнародної справедливості. В організаціях, що уособлюють Новий світовий економічний порядок, – МВФ і Світовому Банку – кількість голосів визначається величиною частки капіталу. Тут тон задає пентархія «клубу багатих», думці яких інші держави практично нічого не можуть протиставити.

Міжнародні організації, як правило, мають у своєму розпорядженні органи, які не обмежують суверенітет членів, але мають невеликі самостійні владні компетенції. Інакше структуровані наднаціональні міжнародні організації, чиїм органам члени поступаються компетенції для реалізації колективних інтересів, як, наприклад, в Європейському Союзі (Європейська Комісія та Європарламент). Разом з тим, право «вето» залишається тут важливим інструментом захисту своїх інтересів окремими державами.

Іншим прикладом є спір щодо загального питання стандартів, який по суті також виходить за межі міжнародних стандартів протидії корупції та стосується більш ширших за змістом питань. Якщо врахувати той факт, що підрозділи ОВС протидіяли корупційним деліктам тривалий час, то слушним буде навести думку І.В. Зозулі, який висловлював її у контексті міжнародних стандартів та реформи ОВС. Вчений зазначає, що декілька останніх років щодо реформування системи ОВС України особливо популярною стала теза побудови в нашій державі вітчизняної поліції саме за «європейськими стандартами». Хоча ми вже неодноразово казали, що жодних «європейських стандартів» у цій справі немає взагалі і бути не може – і якщо вже брати Європу за взірець, то слід принаймні говорити про «європейський зразок» [31, с. 177].

Спочатку з'ясуємо загальне розуміння міжнародних стандартів, їх правову основу та генезу, а потім перейдемо до їх поняття та видів.

Зазвичай під стандартом розуміють:

1. Прийнятий тип виробів, що відповідає певним вимогам своєю якістю, хімічним складом, фізичними властивостями, розміром, вагою і т. ін.// Загальноприйнятий взірець у мові//Єдина типова форма організації, проведення, здійснення чого-небудь.

2. Щось позбавлене індивідуальних особливостей, своєрідності, оригінальності; шаблон, трафарет. Майже кожна галузь наукових знань у тому чи іншому вигляді використовує стандарти.

Правовою основою міжнародних стандартів в Україні є норми ст. 9 Конституції України, за якою чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, є частиною національного законодавства України. Органічним продовженням даних норм у національному законодавстві є Закон України від 29.06.2004 «Про міжнародні договори України» та 05.06.2014 «Про стандартизацію», а також інші підзаконні нормативно-правові акти.

Гене́за міжнародних стандартів публічно-правового механізму протидії корупції в Україні залежала від виникнення і розвитку міжнародно-правового регулювання стандартів в сфері боротьби з корупцією, виникнення яких пов'язують з низкою невдалих спроб в його початковій точці зародження, а також з прийняттям резолюцій, декларацій і принципів. Зокрема, з метою зниження рівня корупції ще в 1950-1970-х рр. було зроблено спробу створити кодекс поведінки транснаціональних корпорацій. Однак, зважаючи на слабкість міжнародного співробітництва у той період, відповідний проект так і не був реалізований.

Отже, розглянувши загальне розуміння міжнародних стандартів у протидії корупції, їх правову основу та генезу спробуємо виробити поняття міжнародно-правових стандартів у протидії корупції, умовно їх згрупувавши за видами. Як критерії для групування візьмемо характер норм, їх матеріальну і процесуальну властивість, авторство та географію поширення, охопивши стандарти прав людини, як підґрунтя тощо.

Залежно від характеру дії норм можемо виділити загальні та антикорупційні стандарти. Як ілюстрацію загальних стандартів наведемо думку О.Г. Боднарчука, який обґрунтовано вважав, що спеціалізовані органи по боротьбі з корупцією іноді наділені особливими повноваженнями, якими не володіють працівники звичайних поліцейських органів. Однак такі широкі повноваження повинні суворо контролюватися з урахуванням міжнародних стандартів прав людини і підлягати зовнішньому контролю. Такий підхід автора є раціональним, адже протидія корупції відбувається не заради протидії корупції, а, власне, заради прав людини [32].

До другої групи цього класу стандартів належать всі об'єднані антикорупційні або загальні (міжнародно-правові) стандарти боротьби, попередження або протидії корупції. Вони безпосередньо пов'язані з корупцією.

З урахуванням вищевикладеного, проаналізуємо низку універсальних документів, які покликані регулювати діяльність у цій сфері. У Резолюції

«Практичні заходи боротьби з корупцією», ухваленій на VIII Конгресі ООН з попередження злочинності (Гавана, 1990), корупція визначена як «порушення етичних (моральних), дисциплінарних, адміністративних та кримінальних норм, що виявляються у незаконному використанні службового становища суб'єктом корупційної діяльності». Інший документ ООН – «Довідковий документ про міжнародну боротьбу з корупцією» – тлумачить корупцію як «зловживання державною владою з метою отримання особистої вигоди». Відтак корупція постає як комплексне соціальне явище, що згубно впливає на всі виміри політичного й соціально-економічного розвитку суспільства й держави, охоплюючи як протиправні дії (або бездіяльність), так і неетичні (аморальні) вчинки.

За останні десятиліття було ухвалено значну кількість документів різного статусу, спрямованих на протидію цьому явищу. ООН стала одним із провідних міжнародних майданчиків, де узгоджуються зусилля держав у боротьбі з корупцією. На глобальному рівні були укладені численні багатосторонні угоди, зокрема Рамкова Конвенція ООН проти організованої злочинності, Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності, Конвенція про кримінальну відповідальність за корупцію та Конвенція про цивільно-правову відповідальність за корупцію. До неугодних документів, які слід відзначити, належать Резолюція Генеральної Асамблеї «Боротьба з корупцією» (1996), Міжнародний кодекс поведінки посадових осіб, а також Декларація ООН про боротьбу з корупцією та хабарництвом у міжнародних комерційних операціях (1996).

Згадана Рамкова конвенція наголошує, що корупція є одним із трьох головних інструментів (поряд із насильством та залякуванням), які дають лідерам організованої злочинності змогу отримувати прибутки, контролювати території, зовнішні та внутрішні ринки, продовжувати свою протиправну діяльність і проникати у легальний економічний простір [33].

«Конвенція ООН проти корупції» ставить за мету впровадження та посилення заходів задля більш ефективної та результативної протидії

корупції; сприяння, підтримку й стимулювання міжнародної співпраці та технічної допомоги у запобіганні корупції, а також у боротьбі з нею, зокрема щодо повернення активів; заохочення чесності, відповідальності та належного врядування у сфері державного управління та використання державних ресурсів [34].

Зазначена конвенція створює концептуальне підґрунтя для адаптації національного законодавства і визначення фундаментальних основ антикорупційної політики країн-учасниць цього міжнародного договору [35, с. 27–29]. Її норми передбачають створення спеціалізованого органу (або органів), відповідального за запобігання та протидію корупції, залучення громадських структур до антикорупційних заходів, розробку кодексів поведінки для службовців, зміцнення незалежності судової гілки влади, встановлення кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення, визначення переліку корупційних злочинів і запровадження механізмів відповідальності юридичних осіб.

Протягом останніх кількох років Управління ООН з наркотиків і злочинності (спеціальний підрозділ ООН, відповідальний за реалізацію положень Конвенції ООН) надало підтримку 27 країнам у вдосконаленні їхнього національного законодавства щодо запобігання корупції та боротьби з нею. Загалом механізми антикорупційної діяльності в ООН мають досить незвичний характер. Зокрема, виїзdnі перевірки здійснюються лише за згодою держави, тобто тільки якщо вона сама виявить бажання бути перевіреною. Огляд проводиться двома державами, які обираються шляхом жеребкування. Якщо ж держава залишається невдоволеною обраними ревізорами, вона може відмовитися від результатів жеребкування та продовжувати його доти, доки не буде досягнуто прийнятного варіанту. Таким чином, антикорупційна діяльність ООН побудована на цілком демократичних принципах [36].

Варто також відзначити Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН № 3514, що засудила всі форми корупції, зокрема хабарництво, та надала рекомендації державам щодо вжиття необхідних профілактичних і протидіючих заходів. Ці

положення були деталізовані у низці інших документів, включаючи Резолюцію ГА ООН «Боротьба з корупцією» від 12 грудня 1996 року, Декларацію ООН «Про боротьбу з корупцією та хабарництвом у міжнародних комерційних операціях» 1996 року, Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб 1996 р. та Керівні принципи для ефективного виконання Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку 1989 року. Саме ці документи стали основою для формування міжнародних нормативно-правових актів, які закріплюють універсальні стандарти запобігання корупційним проявам.

Регіональні міжнародні договори. Спостерігається посилення антикорупційного співробітництва на регіональному рівні, внаслідок чого було прийнято значну кількість міжнародних угод та рекомендаційних актів у межах Ради Європи, Організації економічного співробітництва та розвитку, Європейського Союзу, Африканського Союзу та Організації американських держав. Крім того, низку ініціатив Рада Європи реалізує у співпраці з Європейською комісією.

Зазначені міжнародні інструменти відрізняються за сферою дії, юридичною силою та механізмами реалізації, однак мають спільну мету – встановити загальні стандарти боротьби з корупцією, які потім впроваджуються на національному рівні. Йдеться, зокрема, про криміналізацію корупції, ухвалення та дотримання антикорупційного законодавства, профілактичні заходи та міжнародне співробітництво у протидії корупції.

У листопаді 1996 року Комітет міністрів Ради Європи ухвалив Програму дій по боротьбі з корупцією. На 21-й Конференції міністрів юстиції європейських країн, що відбулася у 1997 році, було прийнято Резолюцію № 1 [37]. В ній держави закликали до невідкладного створення конвенції про кримінальну відповідальність, яка визначатиме кваліфікацію корупційних дій (їх криміналізацію), посилить співпрацю у переслідуванні за такі правопорушення та передбачить ефективний контрольний механізм.

У 1997 році Рада Європи ухвалила «Двадцять керівних принципів боротьби проти корупції», які стали одними з перших регіональних міжнародних документів, що зафіксували певні міжнародні стандарти у цій царині. Попри те, що принципи належать до «м'якого» права, вони наголосили на потребі створення спеціальних державних органів, відповідальних за запобігання та протидію корупції [38]. Основні ідеї цих принципів згодом було покладено в основу Кримінальної конвенції про боротьбу проти корупції.

У 1999 році Рада Європи прийняла дві конвенції: Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією та Цивільну конвенцію про боротьбу з корупцією. Цивільна конвенція не містить положень про криміналізацію корупції, однак містить її визначення (ст. 2) [39]. Метою ж Кримінальної конвенції є узгоджена криміналізація корупційних діянь та формування загальних стандартів визначення складів злочинів, пов'язаних із корупцією [40]. Контроль за виконанням Кримінальної конвенції здійснює Група держав проти корупції.

Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, прийнятий 15 травня 2003 року, встановлює стандарти криміналізації активних та пасивних підкупів національних третейських суддів, а також присяжних засідателів вітчизняної та іноземної юрисдикції [41].

Діяльність міжнародних організацій. Організація економічного співробітництва та розвитку, заснована Паризьким договором від 14 грудня 1960 року, доклала значних зусиль для координації боротьби з транснаціональною корупцією. Перша рекомендація щодо запобігання хабарництву в міжнародних комерційних операціях була ухвалена країнами-членами ОЕСР у 1994 році. Найвищою точкою антикорупційної діяльності ОЕСР стало набуття чинності у 1999 році Конвенцією про боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав у міжнародних комерційних операціях. Цей міжнародний акт передбачає криміналізацію корупційних дій у міжнародній діловій сфері, протидію відмиванню коштів, встановлення відповідальності за

фінансові правопорушення, вчинені з метою підкупу іноземних посадових осіб, а також передбачає відповідальність за активний підкуп іноземних чи міжнародних урядовців. Моніторинг дотримання положень Конвенції здійснює Робоча група ОЕСР [42].

Однією з регіональних програм ОЕСР є Антикорупційна мережа для Східної Європи та Центральної Азії, яка стала ключовим інструментом для обміну досвідом і сприяння антикорупційним реформам у цих регіонах. Так, 10 вересня 2003 року в Стамбулі в межах цієї Мережі був підписаний План дій щодо боротьби з корупцією для Азербайджану, Вірменії, Грузії, Російської Федерації, Таджикистану та України.

Третю доповідь, підготовлену ОЕСР у співпраці з Керівним органом Антикорупційної мережі, було затверджено на Пленарному засіданні Антикорупційної мережі 16 вересня 2016 року [43].

У період із 2013 року до липня 2016 року, коли було завершено третій раунд моніторингу країн Стамбульського плану дій, держави продемонстрували певні досягнення: зокрема, було чіткіше розмежовано статус політичних і посадових осіб, впроваджено нові механізми антикорупційної політики, спрощено реєстраційні процедури. Водночас, попри те, що навіть доволі консервативні країни регіону запровадили кримінальну відповідальність за корупційні дії та створили спеціалізовані антикорупційні підрозділи правоохоронних органів відповідно до міжнародних стандартів, стан правозастосування залишається недостатньо ефективним, а кримінальне переслідування високопосадовців продовжує бути вкрай обмеженим.

Групу держав проти корупції (ГРЕКО, GRECO) було засновано Радою Європи у 1999 році з метою здійснення моніторингу виконання державами прийнятих цією організацією антикорупційних стандартів. Ключове завдання ГРЕКО полягає в підвищенні спроможності та готовності держав-членів протидіяти корупції через динамічний процес взаємних оцінок та «тиску з боку рівних». Членство у ГРЕКО не обмежується європейськими країнами:

нині до складу входять 48 держав європейського регіону та США. З 1 січня 2006 року Україна стала сороковою державою-учасницею ГРЕКО [44].

ГРЕКО оцінює всі країни-члени за однаковими критеріями, використовуючи механізми взаємної оцінки та зовнішнього тиску. Усі учасники без винятку проходять процедуру аналізу та впровадження рекомендованих заходів.

Моніторинговий процес ГРЕКО охоплює: «горизонтальний» етап, коли всі держави оцінюються в межах певного раунду, а за підсумками надаються рекомендації щодо необхідних законодавчих, інституційних та практичних змін; а також етап перевірки реалізації рекомендацій, під час якого оцінюється, наскільки країни імплементували запропоновані заходи.

Антикорупційна платформа ПАРС (A PACE anticorruption platform), запущена 8 квітня 2014 року у Страсбурзі, працює як майданчик для діалогу, прозорості та доброчесності у сфері державного врядування. Вона об'єднує парламентарів із 47 країн-членів Ради Європи та з-поза її меж, а також експертів та інші зацікавлені сторони для обміну інформацією, досвідом і вироблення спільних підходів до боротьби з новими проявами корупції [45].

Transparency International – це міжнародна неурядова організація, заснована у 1993 році в Берліні колишнім директором Світового банку Пітером Айгеном. Вона спеціалізується на протидії корупції та аналізі корупційних процесів у світі, зокрема, відома своїм щорічним Індексом сприйняття корупції (ІСК). Сьогодні організація має понад 100 національних відділень. Індекс формується на основі незалежних опитувань, у яких беруть участь міжнародні фінансові та правозахисні експерти, зокрема представники Світового банку, Freedom House, Всесвітнього економічного форуму, Азійського та Африканського банків розвитку тощо [46].

Міжнародна спільнота відносно недавно почала приділяти особливу увагу негативним наслідкам корупції в органах державної влади, а також ризикам для розвитку демократичного суспільства та національної безпеки, що випливають із цього явища. Заходи із запобігання та протидії корупції

розробляються та впроваджуються як на універсальному, так і на регіональному рівні. Центральне значення в системі міжнародних договорів, присвячених цій проблематиці, має Рамкова Конвенція ООН проти організованої злочинності. Її ключова роль полягає у створенні теоретичних засад для адаптації національного законодавства та у визначенні фундаментальних принципів антикорупційної політики держав-учасниць. Резолюції, декларації й інші акти Генеральної Асамблеї ООН стали підґрунтям для прийняття міжнародно-правових документів, які закріплюють універсальні стандарти попередження корупції. Важливий внесок у розроблення міжнародних угод та рекомендаційних документів роблять також регіональні організації, такі як Рада Європи, Організація економічного співробітництва та розвитку, Європейський Союз, Африканський Союз та Організація американських держав.

Група держав проти корупції (GRECO) та Transparency International – це міжнародні організації, спрямовані безпосередньо на боротьбу з корупційними явищами. Вони допомагають виявляти прогалини в національних антикорупційних системах та закликають держави до необхідних законодавчих, інституційних і практичних перетворень, а також створюють платформу для обміну найкращими практиками у сфері запобігання і виявлення корупційних правопорушень.

Разом із тим, попри вже зроблені вагомі кроки на різних рівнях, міжнародне співробітництво у цій царині ще перебуває в процесі формування. Нині залишається актуальним не лише розроблення міжнародних антикорупційних стандартів, а й цілої низки комплексних заходів, спрямованих на запобігання корупційним проявам. Тож саме попередження корупції має стати пріоритетним завданням для міжнародних універсальних та регіональних організацій у найближчій перспективі.

1.3. Вплив корупції на систему економічної безпеки підприємства

Економічна та політична сфера нашої країни постраждала від переходу економіки в тінь. Вплив корупції на суспільне життя поступово посилювався після вивчення історичних передумов становлення та розвитку корупції. Дослідження причин тривалих конфліктів і воєн з історичної точки зору приводить нас до думки, що значна їх кількість виникала і продовжує виникати між державами, правителі яких використовували корупційну систему для продовження свого перебування на посаді. Президент країни, яка вторглася до Росії на територію України, хотів зберегти при владі свій корумпований режим, щоб знизити темпи нашого євроінтеграційного курсу. Стабільність економічної та національної безпеки забезпечується виведенням економіки з тіньового сектору та зменшенням частки корупційного бізнесу.

Економічна безпека підприємства – це стан господарського суб'єкта, за якого оптимальне використання корпоративних ресурсів сприяє попередженню, зниженню або захисту від наявних і потенційних загроз, а також дозволяє успішно досягати бізнес-цілей в умовах конкуренції та господарського ризику [47]. Таке визначення підкреслює, що підприємство, працюючи в умовах невизначеності та постійних змін як внутрішніх, так і зовнішніх факторів (політичних, макроекономічних, екологічних, правових), приймає ризиковані рішення для забезпечення стійкості та ефективності своєї діяльності.

У цих обставинах ресурси підприємства, такі як земля, капітал, персонал, управлінські здібності, інформація, інтелектуальна власність і технології, використовуються не лише для протидії загрозам, але й для реалізації стратегічних бізнес-завдань. Попередження небезпек, раціональне застосування ресурсів у складних ситуаціях, прийняття рішень з ризиком, протистояння конкуренції – це ключові елементи, що формують умови для досягнення довгострокових цілей, забезпечення стійкого розвитку підприємства та його економічної незалежності [47, с.19, 20].

У цілому можна виділити декілька підходів різних авторів до

визначення економічної безпеки підприємства (ЕБП) (рис. 1.3) [48]. ЕБП визначають:

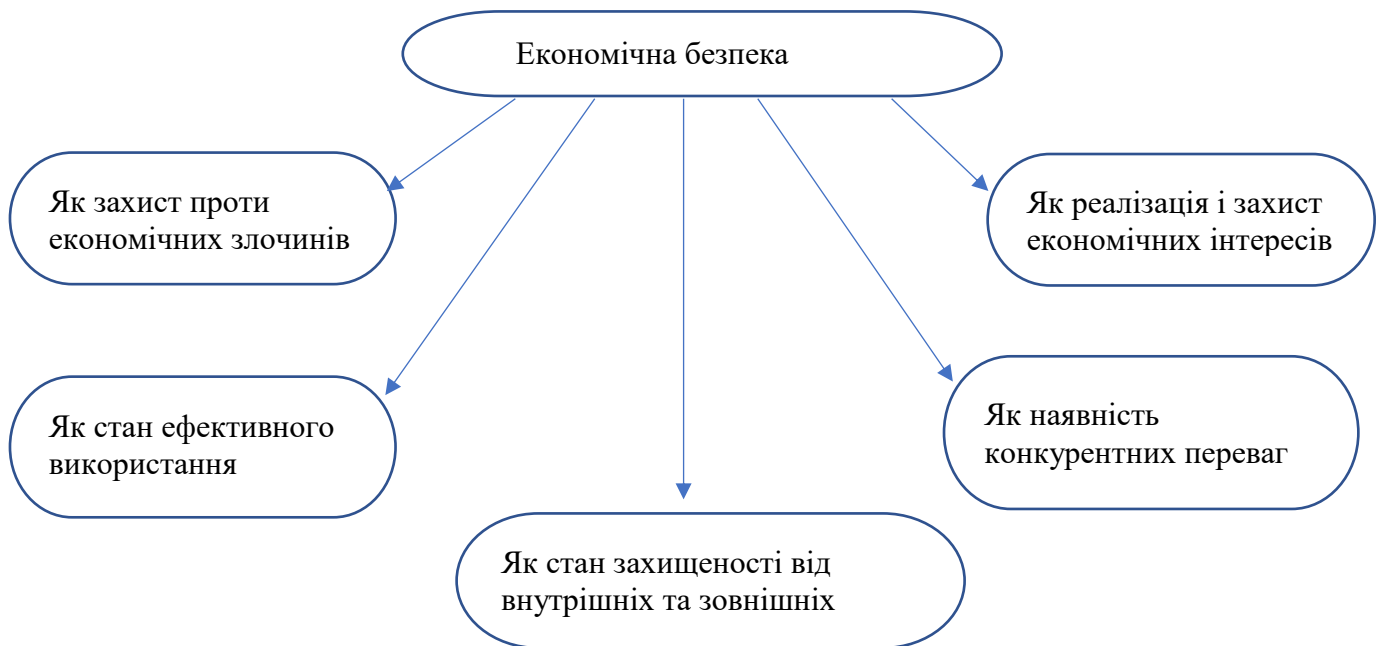

Рис. 1.3. Підходи до визначення поняття «економічна безпека підприємства» [48]

1. Як захист проти економічних злочинів. Доволі часто забезпечення економічної безпеки підприємства зводять до протидії та захисту від найрізноманітніших економічних злочинів (зокрема крадіжок, шахрайства, фальсифікації, промислового шпигунства тощо). Безперечно, ретельний аналіз цих загроз є надзвичайно важливим. Проте неприпустимо обмежувати поняття економічної безпеки підприємства лише переліком загроз, адже це значно ширша та змістовніша категорія.

2. Як стан захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз. Передусім підприємство є суб'єктом економічних відносин. Власник підприємства визначає для нього мету, здебільшого економічного спрямування, яку діяльність підприємства має забезпечити. [49].

3. Як стан ефективного використання ресурсів або потенціалу. Підхід, за якого свідомо уникають поняття «загроза» при визначенні економічної безпеки підприємства, спирається на економічні категорії досягнення поставлених цілей і належного функціонування підприємства, і тому його можна назвати ресурсно-функціональним.

4. Як наявність конкурентних переваг. Згідно з цим підходом,

прихильники стверджують, що наявність конкурентних переваг, зумовлених гармонійним поєднанням матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів та організаційної структури підприємства із його стратегічними цілями й завданнями, забезпечує певний рівень економічної безпеки [50]. Проте сам факт існування таких переваг і потенціалу, без належного їх використання та реалізації, не гарантує підприємству економічної безпеки.

5. Як реалізація і захист економічних інтересів. Порівняно новий підхід, що ґрунтується на реалізації та захисті економічних інтересів підприємства, визначає економічну безпеку як убезпечення його ключових інтересів від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз. Йдеться про захист кадрового й інтелектуального потенціалу, інформації, технологій, капіталу та прибутку підприємства завдяки комплексу спеціальних правових, економічних, організаційних, інформаційно-технічних і соціальних заходів [51].

Безпека у найпростішому та найширшому значенні – це стан, за якого відсутня загроза або забезпечено захист від неї. Однак для підприємства бути в безпеці не означає повністю уникнути небезпек. Вони фактично завжди присутні або майже завжди, і за певних умов можуть мати позитивний вплив, сприяючи активізації діяльності. Небезпеки, проблеми та труднощі не лише неминучі в процесі функціонування підприємства, але й певною мірою корисні, оскільки виконують мобілізаційну роль [52].

Головною метою економічної безпеки підприємства є забезпечення стабільного та максимально ефективного функціонування у поточному періоді та створення високого потенціалу для майбутнього розвитку.

До ключових функціональних завдань економічної безпеки підприємства належать:

1. Забезпечення фінансової ефективності, стійкості та незалежності підприємства.

2. Забезпечення технологічної самостійності та високої конкурентоспроможності технічного потенціалу.
3. Підвищення ефективності управління, оптимізація організаційної структури підприємства.
4. Підтримка високої кваліфікації персоналу, розвиток його інтелектуального потенціалу, ефективність корпоративних науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР).
5. Зниження негативного впливу виробничої діяльності на навколишнє середовище.
6. Забезпечення правового захисту всіх аспектів діяльності підприємства.
7. Захист інформації, комерційної таємниці та створення надійного інформаційного забезпечення роботи підрозділів.
8. Організація безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів підприємства [53, с.10].

Сфера економіки – це саме те середовище, заради якого чиновник і вступає у корупційні зв'язки, де корупція живиться і де найбільші прибутки. Зворотний вплив корупції на економіку особливо небезпечний, оскільки знижує ефективність економічної політики держави, змушує приватний бізнес переходити в тіньовий сектор, що тягне за собою порушення законодавства, спотворює систему оподаткування і правила підприємницької діяльності, підштовхує підприємців вирішувати свої питання поза правовим полем.

До найбільш негативних впливів корупції на економіку дослідники відносять таке:

1. Розширення тіньової економіки. Це призводить до зменшення податкових надходжень до бюджету. Як наслідок, держава втрачає фінансові важелі управління економікою, загострюються соціальні проблеми через невиконання бюджетних зобов'язань.

2. Порушуються конкурентні механізми ринку, оскільки часто у виграші залишається не той, хто конкурентоспроможний, а той, хто незаконно зміг

отримати переваги. Це спричиняє зниження ефективності ринку та дискредитацію ідей ринкової конкуренції.

3. Уповільнюється поява ефективних приватних власників, насамперед через порушення під час приватизації, а також штучних банкрутств, як правило, поєднаних із підкупом чиновників.

4. Неefективно використовуються бюджетні кошти, зокрема під час розподілу державних замовлень та пільг. Це ще більше ускладнює бюджетні проблеми країни.

5. Підвищуються ціни за рахунок «корупційних витрат». У результаті страждає споживач.

6. В агентів з'являється зневіра у здатність влади встановлювати, контролювати та дотримуватися чесних правил ринкової гри.

7. Погіршується інвестиційний клімат, наслідком чого є невирішення проблем подолання спаду виробництва, оновлення основних фондів.

8. Розширюються масштаби корупції в неурядових організаціях (на фірмах, підприємствах, у громадських організаціях). Це призводить до зменшення ефективності їхньої роботи, а відповідно, знижується ефективність еко- номіки країни загалом.

Законом України «Про боротьбу з корупцією» корупція визначається як діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, яка спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг.

Наведене тлумачення корупції дає змогу констатувати, що до корупційних правопорушень можна віднести правопорушення, які:

– полягають у неправомірному використанні особою, уповноваженою на виконання функцій держави, офіційно наданої їй влади або службових повноважень, а також пов'язаних із ними можливостей для задоволення особистих інтересів чи інтересів третіх осіб;

– створюють умови для вчинення корупційних діянь або є приховуванням їх чи потуранням їм.

Залежно від характеру діяння, його мотивації чи спрямованості корупційні правопорушення поділяються на:

- 1) корупційні діяння;
- 2) інші правопорушення, пов'язані з корупцією.

Інакше кажучи, це правопорушення, в основі яких лежать:

- 1) зловживання службовою особою владою або службовим становищем;
- 2) корислива мета або інша особиста заінтересованість. Ці діяння

визначають сутність корупції, становлять її серцевину.

Поділ корупційних правопорушень на корупційні діяння та діяння, пов'язані з корупцією, є досить умовним, оскільки вони можуть взаємно обумовлюватися (наприклад, отримання доходу в результаті незаконного зайняття підприємницькою діяльністю, як правило, тягне за собою порушення вимог щодо декларування (неподання, подання неповних чи неправдивих відомостей про доходи)), можуть бути нерозривно пов'язаними між собою (одержання хабара нерозривно пов'язане з його даванням), більше того, у певних випадках одне й те саме діяння може змінювати свій статус залежно від обставин його вчинення [54].

Корупція має пряме відношення до тіньової економіки.

Тіньова економіка – це економічна діяльність, суб'єкти якої уникають офіційного обліку та сплати податків. За характером діяльності та джерелами доходів зазвичай розрізняють три види тіньової економіки:

- 1) неформальна економіка – узаконена (дозволена) економічна діяльність, суб'єкти якої уникають офіційного обліку та мотивують свої дії ситуативною необхідністю фізичного виживання. Це найбільший сегмент тіньової економіки, представлений різноманітними видами дрібного виробництва товарів і послуг (наприклад, музичні чи фотографічні послуги на весільних урочистостях, попутне підвезення пасажирів чи вантажів, репетиторство, виконання ремонтних і будівельних робіт за домовленістю із приватними особами, реалізація продукції з присадибних ділянок на стихійному ринку). До цієї діяльності сьогодні додається і та, яка зумовлена

новітніми інформаційно-технологічними досягненнями і ще не підпадає під дію чинного законодавства, яку надто складно оцінити для оподаткування через її віртуальний характер (наприклад, так званий домашній офіс, себто можна заробляти на комп'ютері, не виходячи із власної оселі);

2) прихована економіка – легальна економічна діяльність, суб'єктами якої, як правило, є підприємці, котрі заради отримання надприбутків вдаються до різних організаційних і фінансових маніпуляцій (наприклад, штучне дроблення великого бізнесу з розрахунком на отримання податкових преференцій, встановлених державою для малого бізнесу, використання бартерних угод для наживи, неофіційні розрахунки з найманими працівниками, аби «нагріти» державу (так звані конверти). Таку економіку ще називають «сірою» економікою, оскільки в ній витрати ще легальні, а доходи – нелегальні;

3) кримінальна економіка – протиправна (злочинна) діяльність у вигляді фінансових афер, крадіжок, контрабанди, хабарництва, наркобізнесу, сутенерства, рекету, торгівлі людьми тощо. Таку економіку називають «чорною» економікою, позаяк у ній нелегальні як доходи, так і витрати.

Законом України «Про публічні закупівлі» урегульовано питання проведення конкурентних торгів серед учасників на постачання товарів, виконання робіт чи надання послуг за державні або місцеві кошти [55].

Проте саме в цій сфері – фактично публічних фінансів – держава і зазнає найбільших збитків через корупцію, у результаті порушення основних принципів торгів за державні контракти. Наприклад, одна із найбільш поширених корупційних схем – це «відкати», коли державним службовцям, які відповідають за проведення закупівлі, компанія учасника торгів обіцяє грошову винагороду в разі, якщо вони забезпечать її перемогу на торгах. Держава відразу зазнає збитків із двох сторін:

По-перше, обіцяна грошова винагорода, як правило, компенсується збільшеною вартістю контракту, що, відповідно, тягне за собою надлишкове витрачання державних коштів;

По-друге, у цьому випадку не гарантується якість закупленого товару чи виконаних робіт або наданих послуг, що також буде компенсовано за рахунок державних коштів.

Інша корупційна схема в державних закупівлях пов'язана із заниженням ціни учасника, який претендує на перемогу, і в результаті оголошених торгів визначається переможцем претендент з найнижчою ціною, а по факту його ціна не забезпечить відповідне постачання та вимагатиме або в результаті розірвання укладеного з ним договору, або збільшення вартості контракту вже менш прозорими шляхами, ніж це відбувається за конкурентних торгів. У будь-якому випадку державний замовник торгів зазнає надлишкових фінансових витрат, що фактично є збитками, завданими державному бюджету.

Водночас значних збитків зазнають державні замовники в разі блокування конкурсних торгів, коли відбувається фіктивне оскарження торгів для їх зриву чи подаються фіктивні пропозиції учасників конкурсних торгів із метою приведення процедури до відміни. Обидва напрями супроводжуються головною ідеєю лобіювання інтересів конкретного учасника, але в кожному випадку зрив торгів і відстрочення поставок впливають на фінансовий стан державного замовника, а відповідно, і на державний бюджет.

Іншим напрямом прояву корупційних явищ є неефективне використання бюджетних коштів, зокрема під час розподілу державних замовлень та пільг, що ще більше ускладнює бюджетні проблеми країни. Крім того, коли державні замовлення виконуються організаціями, «рекомендованими» зі сторони чиновника, який, відповідно, отримав винагороду від такої організації, є вірогідність великого ризику неякісного виконання таких замовлень, що в результаті знову ж таки «відшкодовується» за рахунок державних коштів [56].

У наш час учені виявили можливість ранжувати та порівнювати рівень корупції різних країн світу. Індекс сприйняття корупції (ІСК) надає рейтинг країн, спираючись на сприйняття корупції у державному секторі. Це складний індекс, поєднання опитувань та оцінювання корупції, зібраний впливовими організаціями. Бали країни вказують на рівень сприйняття корупції

громадського сектору за шкалою від 0 до 100, де 0 означає високий рівень корупції, а 100 – її відсутність. Рейтинг країни визначає її позицію по відношенню до інших країн в індексі [57].

Через те, що на корупцію дуже довго «закривали очі», стан економіки України наразі – один із найнижчих у світі. Для протидії потрібно впровадження певних урядових дій, таких як: формування ефективної антикорупційної політики, посилення відповідальності та покарання за корупційні діяння, реформування судів та органів кримінальної юстиції, спрощення умов ведення бізнесу та детінізація економіки, формування ефективної прозорої системи адмінпослуг та політичних фінансів, доглядання за законністю використання бюджетних коштів, здійснення електронних державних закупівель, створення системи легкого доступу до інформації [58].

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

2.1. Економічні наслідки корупції для підприємств в Україні

Корупція, як одна з найвагоміших проблем сучасного соціально-економічного розвитку, чинить негативний вплив на функціонування та ефективність підприємств в Україні. Хоча формально в країні існує правова база, спрямована на протидію корупції (Закон України «Про запобігання корупції», Конвенція ООН проти корупції), її практичне втілення залишається недостатньо дієвим [59;34]. Це зумовлює низку економічних наслідків, що відображаються на підприємствах різних галузей та масштабів діяльності.

По-перше, корупція підвищує транзакційні витрати та створює невинуваті перешкоди в господарській діяльності. Згідно з дослідженнями World Economic Forum, додаткові «плати за доступ» до ресурсів, необхідність отримання «неформальних дозволів» та хабарі чиновникам знижують продуктивність і спричиняють зростання собівартості продукції [8]. Це особливо актуально для малого та середнього бізнесу, який часто не має достатніх фінансових резервів, щоб витримувати додаткове фінансове навантаження, пов'язане з корупційними витратами.

По-друге, корупція негативно впливає на інвестиційну привабливість підприємств. Низький рівень прозорості та нестабільність правового середовища відлякують потенційних інвесторів, які прагнуть мінімізувати ризики вкладень. Відповідно до даних Transparency International, держави з високим рівнем корупції стикаються зі зниженням обсягів прямих іноземних інвестицій, оскільки інвестори воліють обирати ринки з більш передбачуваною та чесною регуляторною політикою [9].

По-третє, корупція підриває довіру до бізнес-середовища, впливає на репутацію окремих підприємств та секторів економіки. Партнери та контрагенти, що працюють на міжнародному ринку, можуть уникати

співпраці з українськими компаніями через побоювання стати об'єктом розслідувань у власних країнах, де діють жорсткі антикорупційні норми (наприклад, Закон США про зарубіжні корупційні практики, або схожі законодавчі акти країн ЄС) [59;60]. Це ставить українські підприємства у невідгдане становище, обмежуючи їхні можливості для розширення ринків збуту.

По-четверте, корупція сприяє спотворенню конкурентного середовища. Підприємства, готові вдаватися до корупційних практик, можуть отримувати необгрунтовані конкурентні переваги, наприклад, доступ до дешевших ресурсів або преференції в державних закупівлях. Це демотивує сумлінні компанії, які діють відповідно до законодавства та етичних норм, і у довгостроковій перспективі знижує загальну ефективність економіки [61].

Отже, корупція для українських підприємств означає зростання виробничих витрат, обмеження інвестиційних можливостей, погіршення репутації та спотворення конкурентних умов. Подолання корупції та впровадження ефективних антикорупційних стратегій на рівні держави та бізнесу є критично важливим завданням, оскільки лише у такий спосіб можна забезпечити підвищення продуктивності, покращення інвестиційного клімату та сталість економічного зростання [34; 9; 61].

Корупція, як соціально-економічне явище, являє собою систему неформальних відносин, що виникають з метою отримання вигоди шляхом зловживання різними видами ресурсів. У контексті діяльності підприємств, корупція проявляється у формі неправомірного використання посадовими особами своїх службових повноважень для отримання особистої вигоди.

На прикладі ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат" можна проаналізувати, як корупційні ризики впливають на економічну діяльність великого виробничого підприємства.

В сучасних умовах господарювання корупція становить значну загрозу для економічної безпеки підприємств. Проаналізуємо потенційні економічні наслідки корупції на прикладі ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат".

Таблиця 2.1. Динаміка основних фінансових показників 2021-2023 рр., млн грн

Показник	2021	2022	2023	Зміна 2023/2021, %
Чистий дохід	1704.7	1555.2	1961.9	+15.1
Валовий прибуток	504.0	558.5	697.6	+38.4
Чистий прибуток	30.3	42.1	68.7	+126.7
Активи	1054.6	1086.7	1286.3	+22.0

Джерело: розраховано автором на підставі звітності підприємства.

Аналіз фінансових показників демонструє стійке зростання прибутковості підприємства, що може свідчити про наявність ефективної системи протидії корупційним ризикам. Особливо показовим є зростання чистого прибутку більш ніж удвічі за досліджуваний період.

Таблиця 2.2. Структура витрат та зони потенційних корупційних ризиків, млн грн

Категорія витрат	2021	2022	2023	Рівень ризику
Адміністративні витрати	43.3	48.3	76.0	Високий
Витрати на збут	371.3	367.7	434.5	Середній
Інші операційні витрати	10.8	15.4	18.7	Високий
Фінансові витрати	58.8	81.2	86.5	Низький

Джерело: розраховано автором на підставі звітності підприємства.

Структура витрат підприємства показує найвищі корупційні ризики в сфері адміністративних та інших операційних витрат, де спостерігається суттєве зростання показників за аналізований період.

Таблиця 2.3. Показники оборотності та ефективності використання активів

Показник	2021	2022	2023	Норматив
Коефіцієнт оборотності активів	1.62	1.43	1.52	>1.5
Коефіцієнт оборотності запасів	20.1	7.1	6.4	>8.0
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	56	66	72	<60

Джерело: розраховано автором на підставі звітності підприємства.

Зниження показників оборотності активів та збільшення періоду погашення дебіторської заборгованості може свідчити про неефективність управління ресурсами та наявність потенційних корупційних ризиків.

Таблиця 2.4. Структура дебіторської заборгованості та оцінка ризиків, млн грн

Вид заборгованості	2021	2022	2023	Ризик невчасного погашення
За товари та послуги	261.7	282.2	390.1	Середній
За виданими авансами	10.4	12.8	15.3	Високий
Інша поточна	63.3	75.4	82.6	Високий
Всього	335.4	370.4	488.0	-

Джерело: розраховано автором на підставі звітності підприємства.

Аналіз дебіторської заборгованості виявляє зростання ризиків несвоєчасного погашення, що може бути пов'язано з корупційними схемами при роботі з контрагентами.

Таблиця 2.5. Фінансові коефіцієнти та оцінка стійкості підприємства

Показник	2021	2022	2023	Нормативне значення
Коефіцієнт автономії	0.35	0.38	0.42	>0.5
Коефіцієнт фінансової стійкості	0.53	0.57	0.61	>1.0
Коефіцієнт заборгованості	1.89	1.64	1.38	<0.5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.01	0.012	0.018	>0.2

Джерело: розраховано автором на підставі звітності підприємства.

Фінансові показники демонструють поступове покращення фінансової стійкості підприємства, хоча значення коефіцієнтів все ще не досягають нормативних.

На основі проведеного аналізу фінансових показників ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат" можна зробити ряд важливих висновків щодо економічних наслідків потенційних корупційних ризиків.

Перш за все, варто відзначити значне збільшення адміністративних витрат з 43,3 млн грн у 2021 році до 76,0 млн грн у 2023 році, що становить зростання на 75,5%. Таке стрімке зростання може свідчити про наявність неефективних управлінських рішень або потенційних корупційних схем в адміністративному апараті.

Особливу увагу привертає динаміка показників оборотності активів. Зниження коефіцієнта оборотності запасів з 20,1 у 2021 році до 6,4 у 2023 році вказує на суттєве погіршення ефективності управління запасами, що може бути пов'язано з непрозорими схемами закупівель та зберігання продукції.

Зростання періоду погашення дебіторської заборгованості з 56 до 72 днів за три роки свідчить про погіршення платіжної дисципліни контрагентів. Це може бути результатом недостатньо ефективної політики управління дебіторською заборгованістю або наявності корупційних домовленостей при наданні відстрочок платежу.

Показники фінансової стійкості, хоча і демонструють позитивну динаміку, все ще залишаються нижче нормативних значень. Коефіцієнт

автономії 0,42 у 2023 році (при нормі $>0,5$) вказує на значну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, що підвищує ризики корупційного впливу з боку кредиторів.

Аналіз структури витрат на збут показує їх зростання з 371,3 млн грн до 434,5 млн грн, що може свідчити про недостатньо ефективну систему контролю за збутовими операціями та наявність потенційних корупційних ризиків у системі дистрибуції.

Значне збільшення інших операційних витрат (з 10,8 до 18,7 млн грн) при відсутності пропорційного зростання доходів може вказувати на приховані корупційні схеми в операційній діяльності підприємства.

Позитивним фактором є зростання чистого прибутку підприємства на 126,7% за три роки, що свідчить про наявність ефективних механізмів контролю та управління, незважаючи на потенційні корупційні ризики.

Показник абсолютної ліквідності залишається критично низьким (0,018 при нормі $>0,2$), що може створювати додаткові корупційні ризики при необхідності термінового залучення коштів для погашення зобов'язань.

Структура дебіторської заборгованості показує високий рівень ризику щодо заборгованості за виданими авансами та іншої поточної заборгованості, що вимагає посиленого контролю за цими напрямками для запобігання корупційним схемам.

Коефіцієнт заборгованості, хоча і знизився з 1,89 до 1,38, все ще значно перевищує нормативне значення 0,5, що створює додаткові ризики при взаємодії з кредиторами та може провокувати корупційні прояви.

Аналіз динаміки фінансових витрат показує їх зростання з 58,8 до 86,5 млн грн, що може бути пов'язано з необхідністю обслуговування значного обсягу позикових коштів та створює додаткові корупційні ризики у фінансовій сфері.

Важливо відзначити, що при зростанні валового прибутку на 38,4% за три роки, операційні витрати зросли непропорційно більше, що може свідчити

про недостатню ефективність системи контролю за витратами та наявність корупційних ризиків.

Загальне зростання активів підприємства на 22% за досліджуваний період при одночасному погіршенні показників їх оборотності вказує на необхідність впровадження більш ефективних механізмів контролю за використанням ресурсів та протидії корупційним проявам.

Структура витрат підприємства потребує детального аудиту та впровадження додаткових механізмів контролю, особливо в сферах з високим рівнем корупційних ризиків - адміністративних витратах та витратах на збут.

2.2. Нормативно-правове регулювання антикорупційних заходів для суб'єктів господарювання

Антикорупційні заходи є важливим елементом забезпечення доброчесності та прозорості в діяльності суб'єктів господарювання. У сучасних умовах нормативно-правове регулювання таких заходів спрямоване на створення правової бази, яка забезпечує мінімізацію корупційних ризиків, встановлює чіткі правила поведінки для учасників ринку та сприяє збереженню економічної безпеки підприємств.

Нормативно-правове регулювання антикорупційних заходів для суб'єктів господарювання в Україні базується на комплексній системі законодавчих актів, які формують правову основу для запобігання та протидії корупції у підприємницькій діяльності. Основоположним документом є Закон України "Про запобігання корупції" від 14.10.2014 № 1700-VII [58], який визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні.

Важливим елементом антикорупційного законодавства є Закон України "Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки" від 20.06.2021 № 2524-IX [57], який встановлює стратегічні пріоритети держави у сфері запобігання та протидії корупції та визначає основні напрями антикорупційної реформи.

Кримінальний кодекс України містить розділ XVII "Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг", який встановлює кримінальну відповідальність за корупційні правопорушення. Статті 364-370 КК України [62] передбачають покарання за різні види корупційних злочинів.

Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань" від 15.05.2003 № 755-IV [63], встановлює вимоги щодо прозорості структури власності та кінцевих бенефіціарних власників підприємств, що є важливим інструментом запобігання корупції.

Особливе значення має Закон України "Про публічні закупівлі" від 25.12.2015 № 922-VIII [54], який регулює процедури проведення тендерів та встановлює механізми запобігання корупції у сфері державних закупівель.

Закон України "Про захист економічної конкуренції" від 11.01.2001 № 2210-III [64] забезпечує правові механізми запобігання антиконкурентним узгодженим діям та зловживанню монопольним становищем, які часто пов'язані з корупційними схемами.

Антикорупційне законодавство доповнюється Законом України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" від 21.12.2017 № 2258-VIII, який встановлює вимоги до прозорості фінансової звітності та її незалежної перевірки. [65].

Важливим нормативним актом є Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Типової антикорупційної програми юридичної особи" від 02.03.2017 № 75, яка встановлює базові вимоги до антикорупційних програм підприємств. [66].

У контексті міжнародного співробітництва важливе значення має ратифікована Україною Конвенція ООН проти корупції, яка встановлює міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії корупції.

Закон України "Про фінансовий моніторинг" від 06.12.2019 № 361-ІХ встановлює вимоги щодо запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, що тісно пов'язано з протидією корупції. [67].

Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища" від 25.03.2015 № 171 встановлює механізми перевірки доброчесності посадових осіб. [68].

Важливим документом є Методичні рекомендації щодо розробки та впровадження системи заходів щодо запобігання та протидії корупції, затверджені Національним агентством з питань запобігання корупції.

Закон України "Про відкритість використання публічних коштів" від 11.02.2015 № 183-VIII забезпечує прозорість фінансових операцій державних підприємств та установ. [69].

Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції "Про затвердження Порядку інформування Національного агентства з питань запобігання корупції про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента" від 06.05.2021 № 144/21 встановлює вимоги щодо фінансової прозорості. [70].

Антикорупційне законодавство також включає Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13.01.2011 № 2939-VI, який забезпечує прозорість діяльності підприємств державного сектору. [71].

Важливим є Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції" від 02.10.2019 № 140-ІХ, який посилює антикорупційні механізми. [72].

Закон України "Про звернення громадян" від 02.10.1996 № 393/96-ВР забезпечує механізми громадського контролю за діяльністю підприємств та установ. [73].

Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб" від 13.06.2000 № 950 регулює процедури розслідування корупційних правопорушень. [74].

Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції "Про затвердження Порядку проведення перевірок організації роботи із запобігання і виявлення корупції" від 27.05.2020 № 223/20 встановлює механізми контролю за антикорупційною діяльністю. [75].

Закон України "Про електронні довірчі послуги" від 05.10.2017 № 2155-VIII забезпечує правові механізми електронного документообігу та цифрової прозорості. [76].

Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення" від 25.03.2015 № 171 регулює облік корупційних правопорушень. [77].

Важливим елементом є Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" від 06.12.2019 № 361-IX. [78].

Комплексність та взаємопов'язаність антикорупційного законодавства забезпечує системний підхід до запобігання та протидії корупції на всіх рівнях господарської діяльності.

Згідно з українським законодавством та міжнародними стандартами, суб'єкти господарювання повинні:

Розробляти та впроваджувати антикорупційні програми, які включають кодекси поведінки, процедури виявлення ризиків та заходи протидії корупції.

Призначати уповноважених осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційних заходів.

Забезпечувати прозорість у діяльності, особливо в питаннях фінансового обліку, укладення договорів та взаємодії з державними органами.

Навчати персонал правилам етичної поведінки та механізмам запобігання корупційним ризикам.

Нормативно-правове регулювання антикорупційних заходів на ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат" реалізується через комплексну систему внутрішніх документів та процедур, розроблених відповідно до вимог національного законодавства.

Підприємство має затверджену Антикорупційну програму, розроблену на основі Типової антикорупційної програми юридичної особи. Документ встановлює комплекс правил, стандартів і процедур щодо виявлення, протидії та запобігання корупції в діяльності товариства.

На підприємстві призначено Уповноваженого з антикорупційної діяльності, який здійснює нагляд за дотриманням антикорупційних норм та процедур. Його діяльність регламентується відповідним Положенням, затвердженим керівництвом підприємства у 2021 році.

В рамках реалізації антикорупційної політики на м'ясокомбінаті розроблено та впроваджено Положення про конфлікт інтересів, яке регулює процедури виявлення та врегулювання потенційних конфліктів інтересів серед працівників підприємства.

Особлива увага приділяється процедурам закупівель. Розроблено внутрішнє Положення про тендерні процедури, яке встановлює прозорі механізми відбору постачальників та підрядників, що дозволило знизити корупційні ризики в закупівельній діяльності.

На підприємстві діє Кодекс етичної поведінки, який встановлює стандарти професійної етики та антикорупційної поведінки для всіх працівників. Документ регулярно оновлюється з урахуванням змін у законодавстві та практичного досвіду його застосування.

Важливим елементом антикорупційної системи є внутрішній Порядок повідомлення про корупційні правопорушення, який забезпечує механізми

захисту викривачів та процедури розгляду повідомлень про можливі порушення.

Підприємство впровадило систему електронного документообігу, яка забезпечує прозорість прийняття рішень та їх виконання. Це регламентується Положенням про електронний документообіг, затвердженим у 2022 році.

На м'ясокомбінаті діє система внутрішнього аудиту, яка включає регулярні перевірки дотримання антикорупційного законодавства та внутрішніх процедур. Це регламентується Положенням про службу внутрішнього аудиту.

Розроблено та впроваджено Положення про службові розслідування, яке встановлює чіткі процедури проведення внутрішніх розслідувань щодо можливих корупційних правопорушень.

У 2023 році на підприємстві впроваджено автоматизовану систему контролю за рухом товарно-матеріальних цінностей, що дозволяє мінімізувати ризики корупційних зловживань у сфері управління запасами.

Важливим напрямком є регулювання взаємодії з контрагентами. Розроблено Положення про перевірку контрагентів, яке встановлює процедури due diligence при встановленні ділових відносин.

На підприємстві діє система регулярного навчання персоналу з питань антикорупційного законодавства. Розроблено відповідні навчальні програми та методичні матеріали, проводяться регулярні тренінги та семінари.

Запроваджено систему декларування подарунків та регулювання представницьких витрат, що регламентується відповідним внутрішнім Положенням. Це дозволяє контролювати потенційні корупційні ризики у сфері ділової гостинності.

У рамках міжнародної співпраці підприємство дотримується вимог міжнародних антикорупційних стандартів, зокрема FCPA та UK Bribery Act, що відображено у внутрішніх політиках та процедурах.

Нормативно-правове регулювання антикорупційних заходів для суб'єктів господарювання в Україні базується на поєднанні національних

законів і міжнародних стандартів. Впровадження ефективної антикорупційної політики є не лише вимогою законодавства, а й важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності, репутації та економічної безпеки підприємств.

2.3. Досвід впровадження антикорупційних заходів на прикладі підприємства ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Житомирський м'ясокомбінат - одне з провідних підприємств харчової промисловості в Україні, яке відоме своєю високоякісною продукцією. Однак, як і багато інших компаній в Україні, підприємство стикалося з проблемами корупції, які становили загрозу для його ефективної діяльності та репутації. Усвідомлюючи необхідність впровадження дієвих антикорупційних заходів, керівництво Житомирського м'ясокомбінату ініціювало всебічний аналіз ситуації та розробку комплексної програми протидії корупції.

У 2020 році «Житомирський м'ясокомбінат» розробив і впровадив внутрішню антикорупційну політику, яка враховує положення Закону України «Про запобігання корупції» та міжнародних стандартів, таких як ISO 37001 «Системи управління боротьбою з корупцією» [58; 79]. Основними складовими цієї політики є:

- Кодекс поведінки для працівників, що регламентує допустимі дії та етичні стандарти;
- Чіткий порядок виявлення, розслідування та запобігання корупційним проявам;
- Політика нульової толерантності до корупції, що охоплює всі рівні управління.

Першим кроком стало створення спеціальної антикорупційної комісії, до складу якої увійшли провідні фахівці підприємства, представники профспілкових організацій та незалежні експерти з питань протидії корупції. Комісія провела ретельний аудит усіх бізнес-процесів на підприємстві, виявляючи потенційні ризики виникнення корупційних схем та точки

вразливості. На основі результатів аудиту було розроблено комплексний план антикорупційних заходів, який включав удосконалення системи внутрішнього контролю, запровадження додаткових процедур перевірки контрагентів, підвищення прозорості закупівель та обмеження доступу до службової інформації. [80, с.33].

Одним із ключових елементів плану стало впровадження системи анонімного повідомлення про корупційні прояви. Для цього було створено гарячу лінію та спеціальний електронний канал, якими могли скористатися всі співробітники та партнери підприємства. Важливою складовою реалізації плану стала масштабна інформаційно-просвітницька кампанія серед персоналу Житомирського м'ясокомбінату. Проводилися регулярні навчальні семінари, тренінги та конференції, під час яких працівники ознайомлювалися з антикорупційною політикою компанії, основними ризиками та заходами протидії.

Окрема увага приділялася питанню підвищення прозорості закупівельних процедур. Було запроваджено обов'язкове оприлюднення інформації про проведені тендери, критерії відбору постачальників та результати укладених договорів. Це дозволило значно знизити рівень корупційних ризиків у цій сфері. Крім того, було вжито заходів щодо мінімізації впливу посадових осіб на процес прийняття рішень шляхом запровадження колегіальних органів та збільшення кількості підписантів.

Важливим напрямом антикорупційної діяльності стала робота з постачальниками та підрядниками Житомирського м'ясокомбінату. Для них було розроблено спеціальний Кодекс постачальника, який містив чіткі вимоги щодо дотримання антикорупційних стандартів та запобігання будь-яким корупційним проявам. Підписання цього Кодексу стало обов'язковою умовою укладення контрактів.

Невід'ємною частиною антикорупційної політики Житомирського м'ясокомбінату стало запровадження ефективної системи внутрішнього контролю та аудиту. Було посилено повноваження служби внутрішнього

аудиту, яка отримала право проводити перевірки будь-яких господарських операцій, мати доступ до всієї необхідної документації та ініціювати дисциплінарні стягнення до порушників. Крім того, було створено спеціальний підрозділ з питань комплаєнсу, який здійснював моніторинг дотримання антикорупційного законодавства та внутрішніх регламентів. [46, с.22-24].

Особливу увагу на Житомирському м'ясокомбінаті приділяли заохоченню та мотивації персоналу до дотримання антикорупційних стандартів. Було розроблено систему матеріального та нематеріального стимулювання співробітників, які виявляли корупційні порушення або демонстрували бездоганну чесність у своїй роботі. Крім того, до посадових інструкцій було включено обов'язки з питань запобігання та протидії корупції, а порушення цих вимог визначали як підставу для застосування дисциплінарних стягнень.

Важливим аспектом антикорупційної діяльності Житомирського м'ясокомбінату стала співпраця з правоохоронними органами та громадськими організаціями. Підприємство активно взаємодіяло з Національним антикорупційним бюро України, Державним бюро розслідувань та іншими спеціалізованими відомствами, надаючи їм необхідну інформацію та сприяючи проведенню розслідувань. Крім того, Житомирський м'ясокомбінат став учасником Глобального договору ООН, взявши на себе зобов'язання дотримуватися принципів чесного ведення бізнесу та протидії корупції.

Завдяки комплексному підходу до впровадження антикорупційних заходів Житомирському м'ясокомбінату вдалося значно знизити рівень корупційних ризиків на підприємстві. Це, своєю чергою, сприяло підвищенню ефективності господарської діяльності, зміцненню репутації компанії та зростанню довіри з боку клієнтів і партнерів. Досвід Житомирського м'ясокомбінату демонструє, що системна робота з протидії корупції може давати відчутні позитивні результати та слугувати прикладом для інших вітчизняних підприємств.

Впровадження комплексної антикорупційної програми на Житомирському м'ясокомбінаті потребувало значних зусиль та ресурсів, але керівництво підприємства чітко усвідомлювало важливість цього процесу. Одним із ключових викликів стало подолання усталеної корупційної культури серед частини персоналу, яка звикла до отримання неправомірних вигод. Для цього було проведено масштабну роботу із формування нової корпоративної етики та підвищення доброчесності співробітників. [81, с.29].

Окрім внутрішніх заходів, Житомирський м'ясокомбінат активно співпрацював з органами державної влади, правоохоронними структурами та громадськими організаціями у сфері протидії корупції. Зокрема, підприємство долучилося до ініціатив з моніторингу ефективності антикорупційної політики на регіональному та національному рівнях. Це дозволило налагодити конструктивний діалог з органами влади та координувати спільні зусилля.

Важливим результатом реалізації антикорупційної програми на Житомирському м'ясокомбінаті стало отримання міжнародних сертифікатів відповідності стандартам доброчесності ведення бізнесу. Це посилило конкурентні переваги підприємства на ринку, оскільки великі іноземні клієнти та партнери все частіше надають перевагу співпраці з компаніями, які демонструють прихильність принципам чесного ведення бізнесу.

Позитивний досвід Житомирського м'ясокомбінату у сфері протидії корупції відзначений численними нагородами та відзнаками. Підприємство стало лауреатом премії "Сумлінний платник податків", а його керівництво було відзначене почесними грамотами та подяками від органів державної влади за значний внесок у розвиток системи запобігання корупції.

Варто зазначити, що реалізація антикорупційної стратегії на Житомирському м'ясокомбінаті - це не одноразовий захід, а постійний, динамічний процес. Керівництво підприємства розуміє, що боротьба з корупцією вимагає системного підходу та готовності оперативно реагувати на нові виклики. Саме тому антикорупційна програма регулярно переглядається

та вдосконалюється, враховуючи зміни в законодавстві, ринковій кон'юктурі та практиці ведення бізнесу.

Завдяки впровадженню цих заходів «Житомирський м'ясокомбінат» зміг досягти таких результатів:

зниження кількості корупційних ризиків у процесах закупівель та продажів;

підвищення рівня прозорості бізнес-процесів;

Зміцнення репутації підприємства як надійного партнера серед національних і міжнародних клієнтів;

розширення можливостей для співпраці з міжнародними організаціями.

Досвід ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» у впровадженні ефективних антикорупційних заходів може бути корисним для інших вітчизняних підприємств, які прагнуть підвищити прозорість своєї діяльності, зміцнити репутацію та забезпечити сталий розвиток бізнесу. Це яскравий приклад того, як цілеспрямовані зусилля, спрямовані на створення культури доброчесності, можуть принести вагомі результати.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

3.1. Проблеми та недоліки правового регулювання протидії корупції на підприємствах та їх економічний вплив

У сучасних умовах глобалізації та посилення транснаціональних економічних зв'язків корупція залишається однією з найбільших загроз для стабільного розвитку підприємств і держав у цілому [1; 2]. Правове регулювання протидії корупції, зокрема на рівні підприємств, має на меті сформувати ефективні механізми запобігання, виявлення та покарання корупційних правопорушень. Однак на практиці реалізація законодавчих актів і нормативних положень часто стикається з низкою проблем та недоліків, що негативно позначається на економічній безпеці та конкурентоспроможності бізнесу [58; 34].

По-перше, складність та фрагментарність правової бази щодо антикорупційних заходів створює правову невизначеність для суб'єктів господарювання. Наявність численних норм, іноді суперечливих між собою, ускладнює їх узгодження та застосування на практиці. Це призводить до збільшення адміністративних витрат на правовий супровід діяльності, необхідності консультацій із фахівцями, а також ризику помилкового чи вибіркового тлумачення норм, що може знизити ефективність управління та підвищити операційні витрати підприємства [4].

По-друге, недосконалість правового регулювання часто спричинена відсутністю чітких критеріїв для оцінки корупційних ризиків, механізмів перевірки доброчесності контрагентів та прозорості процедур укладання угод [9]. Брак конкретних інструкцій та орієнтирів щодо впровадження антикорупційних програм та кодексів поведінки на рівні підприємств призводить до неефективного розподілу ресурсів і необґрунтованого збільшення витрат на внутрішній контроль, аудит та юридичну підтримку [8].

По-третє, слабким місцем правового регулювання є недостатня інтегрованість норм національного законодавства з міжнародними стандартами та кращими практиками. Таке відставання уніфікації правил і відсутність належної гармонізації можуть стати бар'єром для залучення іноземних інвестицій та доступу до міжнародних ринків. Як наслідок, підприємства втрачають потенційні джерела капіталу та можливості для експортної діяльності, що негативно впливає на їхню довгострокову економічну стабільність [8].

По-четверте, правові прогалини та недоліки у забезпеченні ефективного моніторингу та правозастосовної практики створюють умови для правового нігілізму, вибіркового правосуддя та «тіньових» домовленостей [60]. Відсутність належних санкцій чи механізмів швидкого реагування на виявлені корупційні дії зменшує стримуючий ефект правових норм, а це сприяє поширенню корупції та підвищенню транзакційних витрат для підприємств.

Проблеми та недоліки правового регулювання протидії корупції на підприємствах та їх економічний вплив - важлива та багатогранна тема, яка потребує ретельного аналізу.

Перш за все, варто зазначити, що в Україні існує розгалужена нормативно-правова база, спрямована на запобігання та протидію корупції. Ключовими документами є Закон України "Про запобігання корупції", Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення та інші нормативні акти. Ці законодавчі механізми забороняють корупційні діяння, встановлюють відповідальність за їх вчинення та регламентують порядок виявлення, розслідування та притягнення винних осіб до відповідальності.

Незважаючи на наявність досить розвиненого правового поля, практика свідчить, що ефективність застосування антикорупційного законодавства на рівні підприємств залишає бажати кращого. Одним із ключових недоліків є недостатня деталізація та конкретизація вимог щодо впровадження внутрішніх антикорупційних програм на підприємствах. Законодавство

містить лише загальні рекомендації, залишаючи широкий простір для трактування та вибору конкретних заходів на розсуд самих суб'єктів господарювання.

Іншою проблемою є відсутність чітких критеріїв та механізмів оцінки ефективності антикорупційних заходів, впроваджених на підприємствах. Це значно ускладнює контроль за дотриманням антикорупційних стандартів і своєчасне виявлення порушень. Крім того, законодавство не передбачає обов'язкового публічного звітування підприємств про реалізацію антикорупційних програм, що знижує прозорість їхньої діяльності. [82, с.24].

Значною проблемою є також недостатня відповідальність керівників підприємств за порушення антикорупційного законодавства. Чинні норми передбачають переважно адміністративні та дисциплінарні стягнення, які часто виявляються недостатніми для забезпечення дієвості та неминучості покарання. Це, своєю чергою, знижує мотивацію менеджменту до впровадження ефективних антикорупційних механізмів.

Ще одним аспектом, який потребує вдосконалення, є регулювання взаємодії підприємств із державними органами. Наприклад, законодавство недостатньо чітко визначає порядок повідомлення компаніями про факти вимагання хабарів з боку посадових осіб, що ускладнює виявлення та припинення таких корупційних проявів.

Недоліки правового регулювання протидії корупції на підприємствах мають і вагомий економічний вплив. Корупційні ризики призводять до зростання операційних витрат компаній, втрати довіри клієнтів та інвесторів, погіршення ділової репутації, зниження конкурентоспроможності та, як наслідок, втрати прибутків. За оцінками експертів, щорічні економічні втрати від корупції в Україні можуть сягати десятків мільярдів доларів США.

Водночас, попри наявність законодавчих механізмів, значна кількість підприємств в Україні досі не впроваджують комплексних антикорупційних програм або роблять це формально, без належного контролю за їх виконанням. Така ситуація свідчить про недостатню усвідомленість бізнесу щодо

необхідності ефективної протидії корупції та відсутність дієвих стимулів для впровадження відповідних заходів.

Враховуючи зазначене, можна дійти висновку, що вдосконалення правового регулювання протидії корупції на підприємствах є нагальною потребою. Це передбачає підвищення деталізації вимог до антикорупційних програм, посилення відповідальності керівників за порушення, створення дієвих механізмів контролю та звітності, а також розширення взаємодії бізнесу з державними органами у сфері запобігання корупційним проявам. Лише комплексний підхід до вирішення цієї проблеми дасть змогу значно підвищити ефективність протидії корупції на підприємствах та мінімізувати її негативний економічний вплив.

Варто також наголосити, що важливу роль у вдосконаленні правового регулювання протидії корупції на підприємствах відіграє взаємодія бізнесу з органами державної влади. Лише спільними зусиллями можна створити дієву нормативно-правову базу, яка стимулюватиме компанії до впровадження ефективних антикорупційних заходів та сприятиме формуванню культури доброчесності у підприємницькому середовищі. [83, с.41].

Крім того, недостатня ефективність антикорупційного законодавства часто пов'язана з проблемами його практичного застосування. Наприклад, низька кваліфікація правоохоронців у розслідуванні корупційних схем, відсутність чіткої координації між різними державними органами, "тіньові" домовленості між бізнесом та посадовцями - все це суттєво знижує дієвість юридичних механізмів протидії корупції.

Важливим аспектом є також необхідність постійного вдосконалення антикорупційного законодавства з урахуванням змін у суспільстві, розвитку технологій та появи нових форм корупційних проявів. Практика свідчить, що корупціонери швидко адаптуються до нових правових норм, тому законодавчі зміни повинні бути своєчасними та випереджати дії злочинців.

Крім недосконалості законодавства, важливою проблемою є неналежне впровадження антикорупційних практик безпосередньо на підприємствах.

Нерідко керівництво компаній розглядає антикорупційну діяльність як додаткове адміністративне навантаження, а не як інвестицію в підвищення ефективності та репутації бізнесу. Відсутність політичної волі до системних змін та прагнення зберегти усталені неформальні правила гри стримують впровадження дієвих заходів протидії корупції.

Ще однією перешкодою є недостатня обізнаність та компетентність персоналу підприємств щодо антикорупційних стандартів і процедур. Часто працівники, особливо на нижчих та середніх рівнях управління, не розуміють важливості дотримання антикорупційних вимог або не мають навичок їх практичного застосування. Це знижує ефективність реалізації антикорупційних програм.

Варто підкреслити, що корупція на підприємствах має не лише внутрішні, а й зовнішні прояви. Так, значна частина корупційних схем пов'язана з взаємодією бізнесу з органами державної влади, зокрема під час отримання дозвільної документації, участі у державних закупівлях, проведення перевірок тощо. Недосконале правове регулювання цих процесів, а також наявність "сірих зон" у законодавстві створюють сприятливе підґрунтя для процвітання корупції.

Крім того, проблемою є корумпованість самих контролюючих органів, співробітники яких можуть вимагати хабарі або перевищувати свої повноваження. Підприємства, які потрапляють під тиск таких посадовців, часто змушені вдаватися до корупційних практик для захисту своїх інтересів, що, своєю чергою, підживлює загальну корупційну культуру. [84, с.41].

Слід зазначити, що економічні наслідки корупції на підприємствах є комплексними та багатогранними. Крім прямих фінансових втрат, пов'язаних зі сплатою хабарів, корупція призводить до зростання операційних витрат, зниження продуктивності, погіршення інвестиційної привабливості та стримування інновацій. Це, своєю чергою, негативно впливає на конкурентоспроможність компаній та гальмує їхній розвиток.

Не менш важливим є вплив корупції на репутацію підприємств. Викриття фактів корупційних дій або навіть підозри у їх вчиненні можуть завдати серйозної шкоди діловій репутації, призвести до втрати довіри з боку клієнтів, партнерів та інвесторів. Відновлення репутації після корупційних скандалів вимагає значних часових та фінансових ресурсів.

Слід також зазначити, що корупція на підприємствах може мати ширші макроекономічні наслідки. Зокрема, вона деформує конкурентне середовище, сприяє монополізації ринків, стримує приплив іноземних інвестицій та гальмує інноваційний розвиток економіки загалом. Все це, зрештою, негативно відбивається на добробуті громадян та перспективах економічного зростання держави.

Враховуючи виявлені проблеми та недоліки правового регулювання протидії корупції на підприємствах, а також їхній вагомий економічний вплив, можна зробити висновок про необхідність системних та комплексних змін у цій сфері. Ефективна боротьба з корупцією в бізнес-середовищі потребує узгоджених зусиль органів державної влади, громадянського суспільства та самих підприємців.

Зокрема, вдосконалення правового регулювання у цій сфері має передбачати:

- 1) підвищення деталізації вимог до антикорупційних програм на підприємствах;
- 2) запровадження дієвих механізмів контролю та моніторингу їх виконання;
- 3) посилення юридичної відповідальності керівників за порушення антикорупційного законодавства;
- 4) забезпечення прозорості діяльності компаній у сфері протидії корупції.

Крім того, важливо сприяти формуванню культури доброчесності в бізнес-середовищі шляхом просвітницьких кампаній, заохочення до впровадження етичних кодексів, запровадження системи корпоративної

соціальної відповідальності. Підприємці, зі свого боку, мають усвідомлювати, що інвестиції в ефективну протидію корупції є запорукою довгострокової стійкості та конкурентоспроможності їхнього бізнесу. [85].

Отже, подолання проблем та недоліків правового регулювання протидії корупції на підприємствах та мінімізація її негативного економічного впливу вимагають комплексного, системного підходу, який поєднуватиме вдосконалення законодавства, підвищення ефективності правозастосування, а також формування відповідальної корпоративної культури. Лише таким чином можна досягти реального прогресу у сфері запобігання та протидії корупції в бізнес-середовищі.

3.2. Пропозиції щодо вдосконалення антикорупційної політики на рівні підприємств з урахуванням економічних інтересів

В умовах посилення глобальної конкуренції та зростання значення прозорості й підзвітності бізнес-середовища посилюється необхідність вдосконалення антикорупційної політики підприємств. Ефективна протидія корупційним проявам має розглядатися не лише як елемент правового та етичного порядку, а й як складова економічних інтересів компанії, оскільки зниження корупційних ризиків позитивно впливає на фінансові показники, репутацію та інвестиційну привабливість [1; 2].

Вдосконалення антикорупційної політики на рівні підприємств з урахуванням економічних інтересів - це комплексне завдання, яке потребує збалансованого підходу та співпраці між бізнесом, державою та громадянським суспільством.

Передусім, важливим є законодавче закріплення обов'язку підприємств розробляти та впроваджувати внутрішні антикорупційні програми. Такі програми мають містити чіткі процедури виявлення, оцінки та мінімізації корупційних ризиків, визначати відповідальність керівництва та персоналу за дотримання антикорупційних стандартів. Законодавство також повинно

передбачати обов'язкове публічне звітування компаній про реалізацію антикорупційних заходів.

Ключовим елементом удосконалення антикорупційної політики на підприємствах має стати запровадження ефективної системи внутрішнього контролю. Вона має включати незалежний аудит бізнес-процесів, процедури перевірки контрагентів, а також надійні канали повідомлення про корупційні порушення. Відповідальність за функціонування такої системи повинна бути покладена на спеціально уповноважені підрозділи або посадових осіб з чітко визначеними повноваженнями.

Важливим напрямом є також посилення персональної відповідальності керівників підприємств за недотримання антикорупційних вимог. Законодавство має передбачати не лише адміністративні та дисциплінарні стягнення, але й кримінальну відповідальність у разі доведення причетності менеджменту до корупційних схем. Це сприятиме підвищенню мотивації власників та топ-менеджерів до впровадження дієвих антикорупційних заходів.

Окрім покарань, необхідно також запроваджувати системи матеріального та нематеріального заохочення персоналу за сумлінне дотримання антикорупційних стандартів. Це може включати премії, підвищення у посаді, надання соціальних пільг тощо. Водночас важливо забезпечити ефективний захист викривачів корупції на підприємствах, гарантуючи їм правовий, соціальний та фінансовий захист. [86, с.39].

Окрім законодавчих змін, важливим напрямом удосконалення антикорупційної політики на рівні підприємств є впровадження сучасних інформаційних технологій. Зокрема, застосування систем електронного документообігу, автоматизованого контролю бізнес-процесів та аналітики даних може значно підвищити прозорість та ефективність антикорупційних заходів.

Ще один аспект - залучення незалежних аудиторських компаній для проведення регулярного оцінювання ефективності антикорупційної програми

на підприємстві. Такий зовнішній аналіз дозволить виявляти слабкі місця та вузькі місця в системі протидії корупції, а також надасть рекомендації щодо її вдосконалення.

Невід'ємною складовою ефективною антикорупційної політики має бути процес безперервного навчання та підвищення кваліфікації персоналу. Регулярні тренінги, семінари та інформаційні компанії допоможуть працівникам глибше зрозуміти важливість доброчесної поведінки, розпізнавати ознаки корупційних ризиків та вживати належних заходів реагування.

Крім того, підприємствам необхідно налагоджувати конструктивний діалог з органами державної влади щодо вдосконалення нормативно-правової бази у сфері протидії корупції. Спільне вироблення законодавчих ініціатив, узгодження позицій та координація зусиль сприятимуть створенню збалансованої системи регулювання.

Важливим аспектом також є посилення взаємодії бізнесу з інститутами громадянського суспільства. Співпраця з антикорупційними організаціями, засобами масової інформації та експертним середовищем дозволить підприємствам отримувати незалежну експертну оцінку, залучати кращі практики та підвищувати суспільну довіру до своєї діяльності.

Ще одним перспективним напрямом є поширення практики добровільної сертифікації підприємств на відповідність міжнародним стандартам доброчесності. Отримання таких сертифікатів, як-от ISO 37001 "Системи менеджменту протидії корупції", не лише засвідчує високий рівень антикорупційної культури компанії, а й підвищує її конкурентоспроможність на глобальних ринках. [79, с.24].

Важливою складовою вдосконалення антикорупційної політики на рівні підприємств є формування ефективною системи комплаєнсу. Вона має включати призначення спеціальних комплаєнс-офіцерів, розробку регламентів та процедур управління корупційними ризиками, а також механізми моніторингу та коригування антикорупційних заходів.

Окремої уваги потребує питання заохочення та мотивації персоналу до дотримання антикорупційних стандартів. Зокрема, можуть застосовуватися інструменти нематеріальної мотивації (визнання, кар'єрне зростання) та матеріального стимулювання (премії, бонуси) за сумлінну поведінку. Це сприятиме формуванню культури доброчесності в організації.

Ще одним напрямом є інтеграція ІТ-рішень, таких як автоматизовані системи ризик-менеджменту, електронні тендерні платформи та програмне забезпечення для відстеження транзакцій, значно полегшить виявлення корупційних схем і зменшить простір для маніпулювань [8]. Такі заходи сприятимуть більш ефективному використанню ресурсів, покращать прозорість операцій та забезпечать своєчасне виявлення можливих порушень із мінімізацією втрат.

Крім того, для забезпечення ефективності антикорупційної політики на підприємствах важливо налагодити надійні канали комунікації та зворотного зв'язку з працівниками. Це дозволить оперативно реагувати на виявлені порушення, отримувати інформацію про потенційні корупційні ризики та своєчасно вживати запобіжних заходів.

Водночас, розробляючи антикорупційну політику, підприємствам необхідно враховувати свої галузеві особливості, бізнес-модель, розмір та інші характеристики. Уніфіковані рішення не завжди можуть забезпечити оптимальне співвідношення між антикорупційними вимогами та економічною ефективністю. Тому гнучкий підхід та адаптація заходів до специфіки компанії є важливими факторами успіху.

Підсумовуючи, вдосконалення антикорупційної політики на рівні підприємств вимагає комплексного та збалансованого підходу. Це передбачає як удосконалення законодавчої бази, так і впровадження ефективних внутрішніх механізмів, розвиток корпоративної культури доброчесності та налагодження тісної взаємодії бізнесу з державними органами та громадськістю. Лише завдяки скоординованим зусиллям на всіх рівнях можна

досягти справді відчутних результатів у протидії корупції та забезпеченні сталого розвитку підприємницького сектору. [87, С. 55].

3.3. Розробка рекомендацій для підвищення ефективності антикорупційних заходів у сфері економічної безпеки на прикладі конкретного підприємства

Антикорупційна діяльність є важливим елементом забезпечення економічної безпеки підприємств. Корупція створює значні ризики для фінансової стабільності, репутації та ефективності функціонування суб'єктів господарювання. Для підвищення ефективності антикорупційних заходів необхідно розробити систему практичних рекомендацій, спрямованих на мінімізацію ризиків корупційних проявів у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства.

Проблема економічної безпеки підприємств, зокрема у харчовій промисловості, є надзвичайно актуальною в умовах глобалізованого ринку та високого рівня конкуренції. Негативний вплив корупційних чинників може призводити до дестабілізації бізнес-процесів, зниження довіри до підприємства з боку споживачів та партнерів, а також до підриву його конкурентоспроможності [1; 2]. Житомирський м'ясокомбінат, як одне з провідних підприємств регіону, потребує ефективних антикорупційних заходів, спрямованих на посилення внутрішнього контролю, прозорості і підзвітності господарських операцій.

До першочергових заходів належить розробка внутрішньої антикорупційної політики підприємства, яка має бути узгоджена з міжнародними стандартами та кращими практиками, рекомендованими такими організаціями як Transparency International та GRECO (Група держав проти корупції Ради Європи) [9]. Така політика повинна визначати комплекс превентивних дій, включаючи процедури виявлення, запобігання та протидії корупційним проявам, а також конкретний алгоритм реагування на виявлені порушення [58].

Розробка рекомендацій для підвищення ефективності антикорупційних заходів у сфері економічної безпеки на прикладі Житомирського м'ясокомбінату є важливим завданням, що потребує комплексного підходу.

Передусім, варто зазначити, що економічна безпека підприємства є ключовим елементом його загальної безпекової системи. Вона передбачає захист від зовнішніх і внутрішніх загроз, пов'язаних із фінансово-господарською діяльністю компанії. Корупція є одним із найбільш руйнівних чинників, що підриває економічну безпеку підприємства, тому ефективна протидія корупційним проявам має стати пріоритетом.

Аналізуючи досвід Житомирського м'ясокомбінату у сфері протидії корупції, можна виокремити низку рекомендацій для підвищення ефективності антикорупційних заходів у контексті забезпечення економічної безпеки.

По-перше, необхідно посилити роль служби економічної безпеки підприємства та її взаємодію з іншими підрозділами. Служба має проводити системний моніторинг корупційних ризиків, виявляти та документувати факти корупційних проявів, а також ініціювати розслідування, у разі потреби залучаючи правоохоронні органи. [88, с.34].

Важливим елементом є також створення ефективної системи управління ризиками на підприємстві. Ця система має включати процедури ідентифікації, оцінки та мінімізації корупційних ризиків на всіх рівнях господарської діяльності. Особлива увага має приділятися ризикам, пов'язаним із взаємодією з органами влади, контрагентами та партнерами.

Крім того, необхідно посилити контроль над доступом до конфіденційної інформації та ефективно управляти інформаційними потоками на підприємстві. Це дасть змогу запобігти витоку відомостей, які можуть бути використані у корупційних схемах.

Окрему увагу слід приділити питанню перевірки контрагентів на предмет доброчесності. Підприємство має впровадити чіткі процедури верифікації ділових партнерів, зокрема вивчення їхньої репутації, фінансового

стану, бенефіціарів та наявності корупційних ризиків. Укладення договорів із підозрілими контрагентами може становити загрозу для економічної безпеки.

Важливим напрямом є також забезпечення прозорості та підзвітності у сфері закупівель. Необхідно запровадити електронні системи тендерних закупівель, відкрито оприлюднювати інформацію про їх проведення, а також запровадити практику залучення незалежних експертів до оцінки пропозицій.

Крім того, на Житомирському м'ясокомбінаті варто впровадити дієву систему управління персоналом, яка б забезпечувала ретельний відбір, навчання та мотивацію працівників до доброчесної поведінки. Це включає вдосконалення процедур перевірки кандидатів, чітке визначення обов'язків та відповідальності, а також запровадження практики морального та матеріального заохочення за сумлінне виконання службових обов'язків.

Важливою складовою комплексу антикорупційних заходів має стати запровадження на підприємстві ефективної системи внутрішнього контролю та аудиту. Вона має передбачати регулярні перевірки господарських операцій, фінансових потоків, а також процедури реагування на виявлені порушення. Результати аудиту мають бути відкритими для керівництва та персоналу.

Говорячи про економічну безпеку, не можна оминати увагою питання кібербезпеки. З огляду на зростання загроз, пов'язаних із витоком даних та кібератаками, Житомирський м'ясокомбінат має приділити особливу увагу захисту інформаційних систем, баз даних та каналів комунікації. Це дозволить запобігти використанню конфіденційної інформації у корупційних схемах.

Окрім внутрішніх заходів, важливу роль відіграє взаємодія Житомирського м'ясокомбінату з правоохоронними органами та антикорупційними установами. Таке партнерство має бути спрямоване на обмін інформацією, проведення спільних розслідувань, а також забезпечення правового захисту підприємства від корупційних посягань. [89, с.44].

Важливим елементом підвищення ефективності антикорупційних заходів є також посилення корпоративної культури доброчесності на Житомирському м'ясокомбінаті. Це передбачає впровадження етичних

кодексів, проведення навчальних програм для персоналу, а також заохочення працівників до повідомлення про корупційні ризики та порушення.

Варто зазначити, що успішна реалізація антикорупційних ініціатив на Житомирському м'ясокомбінаті має ґрунтуватися на принципах стратегічного планування та безперервного вдосконалення. Керівництво підприємства має регулярно аналізувати ефективність впроваджених заходів, оцінювати їх вплив на економічну безпеку та вносити необхідні корективи.

Крім того, Житомирському м'ясокомбінату доцільно розглянути можливість впровадження міжнародних стандартів управління антикорупційною діяльністю, таких як ISO 37001 "Системи менеджменту протидії корупції". Це не лише посилить ефективність антикорупційної політики, а й підвищить конкурентоспроможність підприємства на глобальних ринках.

Варто звернути увагу й на те, що впровадження антикорупційних заходів на підприємстві має супроводжуватися системним моніторингом та оцінюванням їхньої ефективності. Адже лише регулярний перегляд запроваджених механізмів із урахуванням нових викликів, змін у ринковому середовищі та оновлених нормативно-правових вимог гарантуватиме їх актуальність та результативність [59]. Крім того, проведення періодичних внутрішніх та зовнішніх аудитів дозволить своєчасно виявляти недоліки, оптимізувати процедури та вдосконалювати діяльність щодо запобігання і протидії корупційним проявам [61].

Актуальним є також постійний діалог із зацікавленими сторонами: постачальниками, клієнтами, місцевою громадою та профспілками, оскільки розвиток прозорого корпоративного управління потребує широкого залучення громадянського суспільства і формування атмосфери відкритості та довіри [60]. Це, у свою чергу, сприятиме зміцненню репутації Житомирського м'ясокомбінату, покращенню інвестиційної привабливості й забезпеченню сталого функціонування підприємства в довгостроковій перспективі.

Таким чином, формування ефективної антикорупційної системи є багатовимірним процесом, що вимагає комплексного підходу, постійного вдосконалення процедур, активної взаємодії з усіма учасниками господарських відносин та дотримання міжнародних рекомендацій. Лише за таких умов Житомирський м'ясокомбінат зможе гарантувати власну економічну безпеку та належний рівень доброчесності, що стане запорукою його успішного розвитку та зростання на конкурентному ринку [2; 90].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ефективна протидія корупції є ключовим елементом забезпечення економічної безпеки Житомирського м'ясокомбінату. Комплекс запропонованих рекомендацій, спрямованих на посилення контролю, управління ризиками, підвищення прозорості, розвиток корпоративної культури доброчесності та взаємодію з державними органами, дасть змогу значно підвищити стійкість підприємства до корупційних загроз.

Реалізація цих заходів сприятиме зміцненню ділової репутації Житомирського м'ясокомбінату, захисту його фінансово-господарських інтересів, а також підвищенню інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності на ринку. Це, своєю чергою, забезпечить сталий розвиток підприємства та його економічну безпеку в довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

Корупція є однією з найбільших загроз для економічної та соціальної стабільності країни. Вона охоплює всі сфери суспільного життя, завдаючи шкоди демократії, економічному розвитку, соціальній справедливості та міжнародному співробітництву. Україна не є винятком, оскільки корупція має значний негативний вплив на політичну систему, економіку, державні інституції та довіру до влади. Це явище гальмує розвиток бізнесу, знижує ефективність управлінських рішень, послаблює інвестиційну привабливість і, в кінцевому підсумку, стримує соціально-економічний розвиток країни. Боротися з корупцією необхідно не лише на рівні держави, але й в бізнес-середовищі, де вона може проявлятися у різних формах.

Корупція, як соціально-економічне явище, становить собою систему неформальних відносин, які спрямовані на отримання неправомірної вигоди шляхом зловживання владою та ресурсами. Вона перешкоджає нормальному функціонуванню економічних процесів, порушує конкуренцію, створює нерівні умови для бізнесу, а також негативно впливає на фінансову стабільність підприємств. У разі корупційних дій на підприємствах це може призвести до втрати репутації, фінансових збитків, адміністративних та правових санкцій.

Вивчення досвіду Житомирського м'ясокомбінату в контексті боротьби з корупцією дозволяє виокремити кілька важливих аспектів, які є ключовими для підвищення ефективності антикорупційних заходів. Одним із таких аспектів є посилення ролі служби економічної безпеки підприємства. Важливо, щоб ця служба не лише здійснювала контроль за фінансовими операціями та дотриманням законодавства, але й активно працювала з усіма підрозділами підприємства для виявлення та мінімізації корупційних ризиків. Її діяльність повинна бути орієнтована на систематичний моніторинг таких ризиків, на виявлення та документування фактів корупційних проявів, а також на вжиття заходів для розслідування таких випадків. У разі потреби важливо

співпрацювати з правоохоронними органами, що дозволить уникнути безкарності й ефективно протидіяти корупційним загрозам.

Іншою важливою складовою є управління інформаційними потоками в межах підприємства. У сучасних умовах, коли інформація стає одним із головних ресурсів бізнесу, захист конфіденційних даних має особливу важливість. Витік важливої інформації може бути використаний для реалізації корупційних схем або утисків конкурентів. Тому контроль за доступом до конфіденційних даних, впровадження політик з обмеженням доступу до інформації та підвищення рівня захисту інформаційних систем є обов'язковими для забезпечення економічної безпеки підприємства.

Особливу увагу також потрібно приділити перевірці контрагентів та партнерів підприємства. Транспарентність і надійність контрагентів є важливим фактором для запобігання корупційним ризикам. Впровадження процедур верифікації ділових партнерів, включаючи перевірку їх репутації, фінансового стану, наявності корупційних ризиків, дозволить мінімізувати можливі негативні наслідки від співпраці з ненадійними партнерами.

Враховуючи сучасні загрози, пов'язані з кібербезпекою, Житомирський м'ясокомбінат повинен приділити особливу увагу захисту своїх інформаційних систем, баз даних і каналів комунікації. Кіберзагрози, такі як кібератаки та витоки даних, можуть використовуватися як інструмент для маніпуляцій і корупційних схем. Забезпечення належного рівня кібербезпеки є важливим елементом комплексної системи запобігання корупції.

Загалом, для ефективної боротьби з корупцією на підприємствах необхідно впроваджувати комплексний підхід, який поєднує вдосконалення законодавства, ефективне правозастосування та формування відповідальної корпоративної культури. Важливо, щоб законодавча база була чіткою та справедливою, з належним механізмом контролю та покарання за корупційні правопорушення. Окрім того, підприємства повинні активно формувати культуру доброчесності, де корупція буде виключена на всіх рівнях управління.

Вдосконалення антикорупційної політики на рівні підприємств вимагає не лише змін у законодавстві, а й створення ефективних внутрішніх механізмів контролю. Розвиток корпоративної культури, орієнтованої на доброчесність і прозорість, а також налагодження тісної взаємодії між бізнесом, державними органами та громадськістю є важливим кроком у забезпеченні стійкого економічного розвитку та боротьбі з корупцією.

У результаті, лише завдяки скоординованим зусиллям на всіх рівнях — від законодавчого до корпоративного — можна досягти реального прогресу у боротьбі з корупцією. Це дозволить забезпечити економічну стабільність, покращити інвестиційний клімат та створити сприятливі умови для сталого розвитку підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізми забезпечення. Київ: Лібра, 2003. 280 с.
2. Дацків Р. Економічна безпека підприємства: теоретико-методологічний аспект. Львів: Вид-во ЛНУ, 2008. 320 с.
3. Плетникова І. Л. Економічна безпека підприємств: монографія. Харків: ХНЕУ, 2010. 256 с.
4. Орлик О. В. Економічна безпека підприємства: властивості, стратегія та методи забезпечення. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : у 2 т. : колективна моногр. Дніпропетровськ : "ФОР Дробязко С.І.", 2014. Т. 2. С. 176-182.
5. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 31. Ст. 241.
6. Кірієнко А. В. Концептуальні основи економічної безпеки підприємства. Одеса: ОНУ, 2012. 300 с.
7. OECD. Good Practice Guidance on Internal Controls, Ethics, and Compliance. OECD Publishing, 2010. URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/44884389.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
8. World Economic Forum. Global Competitiveness Report URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2020> (дата звернення: 02.11.2024).
9. Transparency International: офіційний сайт. URL: <https://www.transparency.org/> (дата звернення: 02.11.2024).
10. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник / укл. Н. П. Сисоліна. Кіровоград: КНТУ, 2014. 226 с.
11. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенка О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія. Київ: Лібра, 2003. 280 с.

12. Економічна енциклопедія: у 3 т. / ред. рада: Б. Д. Гаврилишин (гол. ред.) та ін. Київ: ВЦ «Академія»; Тернопіль: Акад. нар. госп-ва, 2000–2002. Т. 1. 2000. 863 с.; Т. 2. 2001. 848 с.; Т. 3. 2002. 952 с.
13. Плетнікова І. Л. Визначення рівня і забезпечення економічної безпеки залізниці : автореф. дис. на здобуття наук, ступня канд. екон. наук : 08.07.04 «Економіка транспорту і зв'язку». Харків: ХДАЖТ, 2001. 15 с.
14. Отенко І. П., Іващенко Г. А., Воронков Д. К. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2012. 256 с.
15. Бланк І. О. Економічна безпека: теорія та практика. Київ: Либідь, 2010. 520 с.
16. Данілов К. В. Макроекономічна стабільність та економічна безпека: проблеми та шляхи вирішення. Київ: Наукова думка, 2015. 420 с.
17. Соболев, В. В. Зовнішні економічні загрози: аналіз та управління. Харків: Фоліо, 2018. 360 с.
18. Кравець О. І. Соціальна стабільність і економічна безпека: взаємозв'язок та вплив. Львів: Вид-во Національного університету, 2019. 280 с.
19. Амоша О. І. Економічна безпека: концептуальні основи та інструменти забезпечення. Харків: Фактор, 2020. 450 с.
20. Баскаков Г. І. Національна економічна безпека в умовах глобалізації. Київ: Науковий світ, 2018. 380 с.
21. Національний інститут стратегічних досліджень. Економічна безпека держави: теорія і практика. Київ. 2019. 310 с.
22. Oxford Languages URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/corruption> (дата звернення: 02.11.2024).
23. Виховання доброчесності та зниження ризиків корупції. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2018. 252 с.
24. Бондаренко О. С. Предмет злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : наук.-практ. посіб. Суми : Сум. держ. ун-т, 2019. 312 с.

25. Запобігання та протидія корупції: навч. посіб. / за ред. А. М. Михненка, О. В. Руснака, А. М. Мудрова. 4-те вид., перероб. і доповн. Київ: ДННУ «Акад. фін. управління», 2013. 666 с.
26. Корупція і тіньова економіка: політекономічний аспект: монографія / М. В. Фоміна та ін.; наук. ред. М. В. Фоміна. Донецьк: ДонНУЕТ, 2012. 333 с.
27. Запобігання та протидія корупції: навчальний посібник / за ред. А. М. Михненка. Київ: НАДУ, 2010. 360 с.
28. Глосарій. URL: <https://www.u4.no/terms> (дата звернення: 02.12.2024).
29. Рада Європи. URL: <https://bit.ly/3zJM9V8> (дата звернення: 02.12.2024).
30. Антикорупційна енциклопедія . URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua/encyclopedia/ponyattya-koruptsiyi> (дата звернення: 02.10.2024).
31. Зозуля, І. В. Європейська модель поліції (міліції) як мета сягання у реформуванні ОВС України: доктринальний підхід. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2008. Вип. 19. С. 177–189.
32. Боднарчук, О. Г. Теоретичні основи та адміністративно-правові механізми протидії корупції в Державній кримінально-виконавчій службі України: монографія. Київ: ЦУЛ, 2015. 462 с.
33. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листоп. 2000 р.: ратифікована Законом України від 4 лют. 2004 р. № 1433-IV (1433-15). *Офіційний вісник України*. 2006. № 14. Ст. 340.
34. Конвенція ООН проти корупції від 31 жовт. 2003 р. : ратифікована Законом України від 18 жовт. 2006 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 10. Ст. 52.

35. Задирака Н. Світовий досвід запобігання та протидії корупції: до питання про інтеграцію законодавства України до права Європейського Союзу. *Віче*. 2014. № 10. С. 27–29.
36. Швецов А. В. Міжнародні аспекти боротьби з корупцією. *Юридичні науки*. 2015. С. 108-110.
37. Resolution No 1 on the links between corruption and organised crime Council of Europe Conférences of Ministers of Justice URL: <https://rm.coe.int/16804e603c>
38. Резолюція (97) 24, прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 6 листоп. 1997 р. URL: (дата звернення: 02.10.2024).
39. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102 (дата звернення: 02.11.2024).
40. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101 (дата звернення: 22.10.2024).
41. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_172 (дата звернення: 22.11.2024).
42. Конвенція з боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення: 02.12.2024).
43. Реформи у сфері боротьби з корупцією у країнах Східної Європи та Центральної Азії: досягнення та проблеми 2013-2015 рр. . URL: <https://www.oecd.org>. (дата звернення: 12.11.2024).
44. Участь України в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії корупції : лист Міністерства юстиції України від 22 черв. 2011 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0042323-11>(дата звернення: 02.11.2024).
45. A PACE anti-corruption platform. URL: http://website-pace.net/en_GB/web/apce/anti-corruption-platform (дата звернення: 02.11.2024).

46. Волкова, Н., Махмудов, Х., Михайлова, О. Правові механізми протидії корупції в комерційній діяльності. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. № 6 (6).
47. Основи створення комплексної системи економічної безпеки підприємства: теоретичний аспект. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 02.11.2024).
48. Економічна безпека бізнесу: навч. посіб. за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. Київ: КНЕУ, 2011. 511 с.
49. Лоханова Н. О. Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку. *Економіст*. 2005. №2. С. 52–56.
50. Башинська І. О., Полещук А. А., Мотова А. В. Удосконалення системи управління ризиками на підприємстві. Причорноморські економічні студії. 2017. № 17. С. 91-94.
51. Прокопішина О.В. Управління економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності підприємства: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук : 08.00.04. Харків: ХНЕУ, 2009. 20 с.
52. Бандура О. О. Економічні наслідки корупції в Україні. 2019. С. 333.
53. Економічна безпека: навчальний посібник / за ред. О. Є. Користіна та ін. Київ: Алерта; КНТ; Центр учб. літ. 2010. 368 с.
54. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 9. Ст. 89.
55. Красніков, Д. А. Наслідки корупції для фінансової системи держави. *Теорія та практика державного управління*. 2013. № 2 (41).
56. Центр протидії корупції . URL: <http://antac.org.ua/analytics/chym-je-rejtynh-ti-i-scho-tse-oznachaє-dlya-ukrajiny/>. (дата звернення: 02.12.2024).
57. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 : Закон України від 20.06.2022 № 2322-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 56. Ст. 66.

58. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. Ст. 2056.
59. OECD. Good Practice Guidance on Internal Controls, Ethics, and Compliance. OECD Publishing, 2010 . URL: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/44884389.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
60. UNODC. The United Nations Convention against Corruption: A Strategy for Safeguarding Integrity. Vienna: UNODC, 2015 . URL: <https://www.unodc.org> (дата звернення: 02.12.2024).
61. Basel Institute on Governance. Corruption Prevention Handbook. Basel: Basel Institute, 2017 . URL: <https://baselgovernance.org/publications> (дата звернення: 02.12.2024).
62. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
63. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 №755-IV. *Відомості Верховної Ради*. 2003. № 31-32. Ст. 263.
64. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 №2 210-III. *Відомості Верховної Ради*. 2001. № 12. Ст. 64.
65. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 №2258-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 9. Ст. 50.
66. Про затвердження Типової антикорупційної програми юридичної особи: наказ Міністерства 10.12.2021 № 794/21. *Офіційний вісник України*. 2022. № 5. Ст. 128.
67. Про фінансовий моніторинг: Закон України від 28.04.2020 № 361-IX, *Відомості Верховної Ради*. 2020. № 25. Ст. 171.
68. Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, і внесення змін до деяких постанов

Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № № 171. *Офіційний вісник України*. 2015. № 28. Ст. 115.

69. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 16. Ст. 109.

70. Про затвердження Порядку інформування Національного агентства з питань запобігання корупції про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента: наказ НАЗК від 23.07.2021 № 451/21. *Офіційний вісник України*. 2021. № 62. Ст. 633.

71. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2011. № 32. Ст. 314.

72. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення платоспроможності окремих державних підприємств у сфері енергетики, що перебувають у критичному стані: Закон України від 07.02.2024 № 3577-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 19. Ст. 74.

73. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради*. 1996. № 47. Ст. 257.

74. Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб : постанова Кабінету Міністрів України від 13.06.2000 № 950. *Офіційний вісник України*. 2000. № 24. Ст. 146.

75. Про затвердження Порядку проведення перевірок організації роботи із запобігання і виявлення корупції: наказ НАЗК від 25.07.2023 № 152/23. *Офіційний вісник України*. 2023. № 78. Ст. 224.

76. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10 2017 № 2155-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 45. Ст. 400.

77. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади»: наказ Міністерства юстиції України від 16.10.2014 № 1704/5. *Офіційний вісник України*. 2014. № 81. Ст. 148.

78. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню

розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 17.10.2023 № 3419-IX, *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 95. Ст. 376.

79. ISO 37001:2016. Anti-bribery management systems – Requirements with guidance for use. International Organization for Standardization. URL: <https://www.iso.org/iso-37001-anti-bribery-management.html> (дата звернення: 02.12.2024)

80. Бандура О.О. Економічні наслідки корупції в Україні. 2019. С. 333.

81. Алдрідж П. The UK Bribery Act: The Caffeinated Younger Sibling of the FCPA. *Ohio State Law Journal*. 2012. Т. 73. С. 1181.

82. Драган О. В., Савенок, А. О. Фінансовий контроль як засіб протидії корупції. - 2020. PhD Thesis. Ірпінь.

83. Копитко М. І. Корупція як ключова загроза економічній безпеці промислових підприємств в Україні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2014. №1. С. 211–224.

84. Куш О. Є. Прогалини в антикорупційному законодавстві України та їх вплив на боротьбу з корупцією в медичній сфері. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 85.

85. Невмержицький Є. В. Корупція як соціально-політичний феномен. - 2009. д-р наук, 23.02.

86. Новак А. Теоретичні основи дослідження протидії корупційним проявам у системі публічного управління. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. № 1. С. 29-36.

87. П'ясецька-Устич, С. В. Корупція і тіньова економіка в системі соціально-економічних відносин суспільства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 34-39.

88. Пацкан, Валерій Васильович. Досвід антикорупційної політики в країнах ЄС: правовий аналіз та перспективи для України. *Інноваційна економіка*. 2024. № 3. С. 12-17.

89. Румянцева, Дарина. Антикорупційний менеджмент в державній установі як елемент антикорупційної політики в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 3. С. 75-81.

90. Організація економічного співробітництва та розвитку: офіційний сайт . URL: <https://www.oecd.org/> (дата звернення: 02.12.2024).

ДОДАТКИ

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат"	Дата (рік, місяць, число)	2022	КОДИ
Територія	ЖИТОМИРСЬКА	за КВЕД	2122660	1801001
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240	
Вид економічної діяльності	Виробництво м'ясних продуктів	за КВЕД	10.13	
Середня кількість працівників	2 1 796			
Адреса, телефон	10025, ЖИТОМИРСЬКА, ЖИТОМИР, вулиця Сергія Паралжанова, 127		423805	

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	v

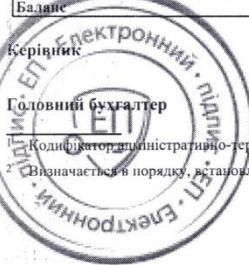
Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	488	29 842
первісна вартість	1001	2 133	32 097
накопичена амортизація	1002	1 645	2 255
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3 334	57 904
Основні засоби	1010	155 342	555 208
первісна вартість	1011	316 853	1 319 276
знос	1012	161 511	764 068
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	4 589	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок кошти в централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	4 487	4 885
Усього за розділом I	1095	168 240	647 839
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	77 834	59 749
виробничі запаси	1101	48 269	34 604
незавершене виробництво	1102	10 988	11 364
готова продукція	1103	12 929	11 577
товари	1104	5 648	2 204
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	200 857	261 684
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	6 670	10 381
з бюджетом	1135	880	164
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	47 665	63 347
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	884	3 516
готівка	1166	71	58
рахунки в банках	1167	813	3 458
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	796	7 949
Усього за розділом II	1195	335 586	406 790
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	503 826	1 054 629

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	6 437	6 437
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	286 857
Додатковий капітал	1410	-	29 720
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	11 091	41 376
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	17 528	364 390
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	57 292
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	244 439	268 996
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 890	15 022
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	247 329	341 310
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	15 000	52 214
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	29 520	66 341
товари, роботи, послуги	1615	151 647	162 063
розрахунками з бюджетом	1620	3 457	5 517
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 223	2 745
розрахунками зі страхування	1625	2 040	2 503
розрахунками з оплати праці	1630	7 657	9 634
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	298	24 477
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	10 970	12 179
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	18 380	14 001
Усього за розділом III	1695	238 969	348 929
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	503 826	1 054 629

Е.П. Бабич Олег
Анатолійович
Е.П. Превєренда
Галина
Миколаївна

Бабич Олег Анатолійович

Превєренда Галина Миколаївна

1. Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2. Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство **ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат"**
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2022	01	01
32122069		

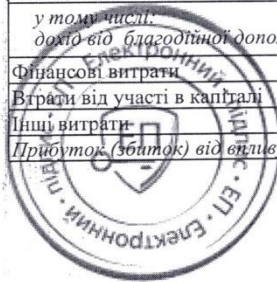
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2021 р.

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 704 746	1 423 130
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховання	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 200 794)	(1 047 812)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	503 952	375 318
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	18 189	1 744
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(43 288)	(36 706)
Витрати на збут	2150	(371 270)	(268 124)
Інші операційні витрати	2180	(10 765)	(7 961)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	96 818	64 271
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	2 718	-
Інші доходи	2240	294	176
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(58 763)	(51 839)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(3 708)	(2 806)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	37 359	9 802
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(7 074)	(2 357)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	30 285	7 445
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	349 826	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	29 720	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	379 546	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	62 969	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	316 577	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	346 862	7 445

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 410 803	1 189 621
Витрати на оплату праці	2505	140 505	107 720
Відрахування на соціальні заходи	2510	29 112	22 580
Амортизація	2515	39 352	30 696
Інші операційні витрати	2520	10 765	7 961
Разом	2550	1 630 537	1 358 578

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

ЕП Бабич Олег
Анатолійович
ЕП Превєренда
Галина
Миколаївна

Бабич Олег Анатолійович

Превєренда Галина Миколаївна

Підприємство **ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат"**
(найменування)

Дата (рік, місяць, число) **2022 01 01**
за ЄДРПОУ **32122069**

КОДИ
2022 01 01
32122069

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за **Рік 2021** р.

Форма №3 Код за ДКУД **1801004**

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	2 025 950	1 613 953
Повернення податків і зборів	3005	1 400	5
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	3 695	26
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	3 655	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	-
Надходження від повернення авансів	3020	6 491	7 975
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	-
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	1 915
Надходження від операційної оренди	3040	9 645	11 026
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	287 122	6 305
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(1 689 591)	(1 464 072)
Праці	3105	(108 530)	(83 444)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(30 354)	(22 952)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(41 331)	(26 201)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(6 640)	(706)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(7 187)	(2 600)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(27 504)	(22 895)
Витрачання на оплату авансів	3135	(57 805)	(8 759)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(1 233)	(7 976)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(303 041)	(4 471)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	102 418	23 330
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	70	116
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ЧИ ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року (у тисячах гривень)

	При мітк и	Рік, що закінчився 31.12.2022	Рік, що закінчився 31.12.2021
Виручка від продажу товарів	8.1	1 555 229	1 704 746
Собівартість продажу	9.1	(996 711)	(1 200 794)
Валовий прибуток (збиток)		558 518	503 952
Інші операційні доходи	8.2	12 313	18 189
Адміністративні витрати	9.2	(48 252)	(43 288)
Витрати на збут	9.3	(367 660)	(371 270)
Інші витрати	9.4	(15 965)	(10 765)
Фінансові доходи	8.3	-	2 718
Інші доходи	8.4	3 679	294
Фінансові витрати	9.5	(81 229)	(58 763)
Інші витрати	9.6	(4 149)	(3 708)
Прибуток (збиток) до оподаткування		57 255	37 359
Дохід (витрати) з податку на прибуток	10.3	(15 605)	(7 074)
Прибуток (збиток) за рік		41 650	30 285
Дооцінка необоротних активів		-	349 826
Інший сукупний дохід		-	29 720
Інший сукупний дохід до оподаткування		-	379 546
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом		5 210	(62 969)
Інший сукупний дохід після оподаткування		5 210	316 577
Статті, що надалі не можуть бути рекласифіковані в прибуток, чи збитку		-	-
Разом сукупний дохід за рік		46 860	346 862

Бабич Олег Анатолійович

Генеральний директор
ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

29 травня 2023 року

Преверенда Галина Миколаївна

Головний бухгалтер
ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

29 травня 2023 року

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

станом на 31 грудня 2022 року (у тис. грн.)

	Примітки	31.12.2022	31.12.2021
АКТИВИ			
Непоточні активи			
Нематеріальні активи	11.1	29 764	29 842
Основні засоби	12.1	602 760	555 208
Активи з права користування	13.1	9 296	4 885
Незавершені капітальні інвестиції	12.1	11 766	57 904
Разом непоточні активи		653 586	647 839
Поточні активи			
Запаси	14.1	140 359	59 749
Торговельна дебіторська заборгованість	15.1	282 184	261 684
Дебіторська заборгованість за виданими ав-ми з бюджетом	15.3	13 114	10 381
Інша поточна дебіторська заборгованість	10.1	-	164
Інша поточна дебіторська заборгованість	15.4	50 112	63 347
Грошові кошти та їх еквіваленти	16.1	5 748	3 516
Інші оборотні активи	15.4	12 395	7 949
Разом поточні активи		503 912	406 790
РАЗОМ АКТИВИ		1 157 498	1 054 629
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Капітал та резерви			
Статутний капітал	17.1	6 437	6 437
Капітал у дооцінках	17.1	262 849	286 857
Додатковий капітал	17.1	29 720	29 720
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	17.1	112 289	41 376
Разом власний капітал та резерви		411 295	364 390
Непоточні зобов'язання			
Відстрочені податкові зобов'язання	10.4	54 974	57 292
Довгострокові кредити банків	18.1	215 956	268 996
Зобов'язання з оренди	13.2	3 004	3 741
Інші довгострокові зобов'язання	18.1	-	11 281
Разом непоточні зобов'язання		273 934	341 310
Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	18.1	47 914	52 214
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	18.1	115 033	66 341
Торговельна кредиторська заборгованість	19.1	191 543	162 063
Аванси отримані	19.1	6 023	24 477
Зобов'язання з оренди	13.2	6 665	1 583
Забезпечення	21.1	18 582	12 179
Поточні податки до сплати	10.2	6 831	5 517
Розрахунки зі страхування	19.1	3 062	2 503
Розрахунки зі оплати праці	19.1	11 782	9 634
Інші зобов'язання	19.1	64 834	12 418
Разом поточні зобов'язання		472 269	348 929
РАЗОМ ПАСИВИ		1 157 498	1 054 629
Бабич Олег Анатолійович			Прев'єренда Галина Миколаївна
Генеральний директор ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»			Головний бухгалтер ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»
29 травня 2023 року			29 травня 2023 року

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

ЗВІТ ПРО ЗМІНИ У КАПІТАЛІ

за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року (у тис. грн.)

	Статутний капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Неоплачений капітал	Нерозподілений прибуток (збиток)	Загальний капітал
Станом на 31.12.20 за даними МСФЗ	6 437	-	-	-	11 091	17 528
Чистий прибуток за звітний період	-	-	-	-	30 285	30 285
Інший сукупний дохід за звітний період	-	286 857	29 720	-	-	316 577
Дооцінка основних засобів	-	349 826	-	-	-	349 826
Відстрочені податки на дооцінку	-	(62 969)	-	-	-	(62 969)
Разом змін у капіталі	-	286 857	29 720	-	30 285	346 862
Станом на 31.12.21 за даними МСФЗ	6 437	286 857	29 720	-	41 376	364 390
Інші зміни	-	-	-	-	45	45
Скоригований залишок на початок року	6 437	286 857	29 720	-	41 421	364 435
Чистий прибуток за звітний період	-	-	-	-	41 650	41 650
Інший сукупний дохід за звітний період	-	(24 008)	-	-	29 218	5 210
Внески до капіталу	-	-	-	-	-	-
Дооцінка основних засобів	-	(24 008)	-	-	29 218	5 210
Відстрочені податки на дооцінку	-	-	-	-	-	-
Прибуток (збиток) за підсумками року	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	-	(24 008)	-	-	70 868	46 860
Станом на 31.12.2022	6 437	262 849	29 720	-	112 289	411 295

Бабич Олег Анатолійович

Генеральний директор
ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

29 травня 2023 року

Превєренда Галина Миколаївна

Головний бухгалтер
ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

29 травня 2023 року

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року (у тис. грн.)

	Рік, що закінчився 31.12.2022	Рік, що закінчився 31.12.2021
Рух грошових коштів від операційної діяльності		
Реалізація продукції (товарів, робіт, послуг)		
Надходження грошових коштів від покупців	1 911 604	2 025 950
Повернення податків і зборів	-	1 400
Цільового фінансування	4	3 695
Надходження від повернення авансів	12 210	6 491
Надходження від боржників неустойки	-	-
Надходження від операційної оренди	11 818	9 645
Інші надходження від операційної діяльності	396 719	287 122
Оплата постачальникам	(1 557 236)	(1 689 591)
Витрачання на оплату праці	(108 187)	(108 530)
Відрахування на соціальні заходи	(30 639)	(30 354)
Витрачання на сплату податків	(57 823)	(41 331)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	(13 077)	(6 640)
Витрати на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	(18 484)	(7 187)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків та зборів	(26 262)	(27 504)
Витрачання на оплату авансів	(15 618)	(57 805)
Витрачання на оплату повернення авансів	(170)	(1 233)
Інші платежі, пов'язані з операційною діяльністю	(390 442)	(303 041)
Чистий рух грошових коштів від операційної діяльності	172 240	102 418
Рух грошових коштів від інвестиційної діяльності		
Надходження від реалізації необоротних активів	692	70
Витрачання на придбання необоротних активів	(78 180)	(112 733)
Чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності	(77 488)	(112 663)
Рух грошових коштів від фінансової діяльності		
Отримання позик	30 000	156 510
Інші надходження	-	-
Погашення позик	(41 639)	(84 226)
Погашення загальної суми зобов'язань за орендою	(3 952)	(2 612)
Інші платежі	-	-
Відсотки сплачені	(76 510)	(56 727)
Чистий рух грошових коштів від фінансової діяльності	(92 101)	12 945
Чисте збільшення (зменшення) грошових коштів	2 651	2 700
Залишок грошових коштів на початок року	3 516	884
Вплив зміни валютних курсів на залишок грошових коштів	(419)	(68)
Залишок грошових коштів на кінець року	5 748	3 516

Бабич Олег Анатолійович

Генеральний директор
ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

29 травня 2023 року

Прев'єренда Галина Миколаївна

Головний бухгалтер

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

29 травня 2023 року

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року (у тисячах гривень)

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат" – один із перших, згідно з всеукраїнським рейтингом підприємств з виготовлення продукції із якісної м'ясної сировини, у вигляді великого асортименту ковбасних виробів: сосиски, дитячі сосиски, сардельки, ковбаси варені, ковбаси напівкопчені, ковбаси варено-копчені, ковбаси сирокоччені, ковбаски напівкопчені, ковбаски сирокоччені, м'ясні делікатеси.

Завдяки багаторічному досвіду і довірі споживачів ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат" розвивається з кожним днем і на даний момент має три основних бренди: ТМ "М'ясна Пльдія", ТМ "Ранчо", ТМ "Gremio de la Carne". Технологи і фахівці м'ясного виробництва відточують майстерність приготування м'ясних шедеврів і не зупиняються на досягнутому рівні.

ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат" є одним із кращих підприємств Житомирської області, і входить у 5-ку найкращих підприємств України, про що свідчать нагороди та дипломи, отримані Компанією протягом усього періоду діяльності.

Більше 5 років ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» тримає лідерство у категорії сосиски у каналі збуту Національні мережі, завдяки проведенню телевізійними рекламними компаніями з 2017 року та розробці нових продуктів у даній категорії.

Згідно результатів маркетингових досліджень з 2018-2019 року ТМ "М'ясна Пльдія" входить до ТОП-3 самих відомих торгових марок у ковбасній продукції, ТМ «Ранчо» - до ТОП-10.

Посадові особи Компанії, що здійснювали оперативне управління:
станом на 31.12.2022 Директор Компанії – Бабиш Олег Анатолійович

Основним видом діяльності Компанії є:

10.13 Виробництво м'ясних продуктів

Іншими видами діяльності Компанії є :

- 10.11 Виробництво м'яса
- 46.32 Оптова торгівля м'ясом і м'ясними продуктами
- 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля
- 47.19 Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах

Засновники :ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ГРУПА КОМПАНІЙ АЛЬЯНС" (99,6% ,Кінцевий бенефіціарний власник (контролер) - МЕЛІКЯН АРМЕН КАРЛОСОВИЧ

Юридична адреса Компанії - Україна, 10025, Житомирська обл., місто Житомир, ВУЛИЦЯ СЕРГІЯ ПАРАДЖАНОВА, будинок 127

Станом на 31.12.2022 року середня чисельність працівників Компанії становила – 1 737 працівника.

2. ЗДАТНІСТЬ ПРОДОВЖУВАТИ ДІЯЛЬНІСТЬ НА БЕЗПЕРЕРВНІЙ ОСНОВІ

Дана фінансова звітність була підготовлена виходячи із припущення, що Компанія буде продовжувати діяльність, як діюче у недалекому майбутньому, що передбачає реалізацію активів та погашення зобов'язань під час звичайної діяльності.

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ МЯСОКОМБІНАТ»

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року (у тисячах гривень)

Відносно економічних наслідків, Компанія не залежить від російського чи білоруського ринків. На сьогоднішній тривалість та вплив війни неможливо передбачити. Але незважаючи на ці всі обставини Компанія продовжує свою діяльність на безперервній основі, тільки, напевно, з менш низькими показниками економічної діяльності.

Компанія пережила перший рік війни та повністю впоралася з усіма взятими на себе зобов'язаннями, в т.ч.:

- Повністю збережені активи та персонал Компанії;
- Відбулося підвищення заробітної плати, починаючи з кінця 2022 року та продовжується в 2023 році;
- Відбулося зниження кредитного портфелю більше ніж на 10% (не зважаючи на збільшення процентної ставки).

Незважаючи на суттєву невизначеність, пов'язану з війною в Україні, керівництво продовжує вживати заходів для мінімізації впливу на Компанію, і тому вважає, що застосування припущення про безперервність діяльності підприємства для підготовки цієї фінансової звітності за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року є можливим.

Станом на 31.12.2022 року Компанія має непогашені зобов'язання у розмірі 378 904 тис. грн. перед:

- АТ «СЕНС БАНК» у розмірі 334 604 тис. грн., за договором по наданню кредитної лінії № 99-MB/20 від 11.09.2020 року у сумі 25 000 тис. Дол. США за курсом укладеним на дату договору – 2 783,46 грн. за 100 дол. США. Кредит надається у гривнях і повернення кредиту відбувається теж у гривнях. Надання кредитної лінії оформлюється додатковими угодами в яких вказана сума траншу та термін повернення, який може бути як довгостроковим та і короткостроковим. У 2022 році відсоткова ставка по договору коливалась від 14% до 20,5% річних, термін дії кредитної лінії закінчується 10 вересня 2025 року;
- АТ «ОТП Банк» у розмірі – 15 000 тис. грн. за договором по наданню банківських послуг № CR/21-165/28-2 від 09.04.2020 року у сумі 90 000 тис. грн. У 2022 році відсоткова ставка по договору коливалась від 11,5% до 15% річних, кошти надаються на короткостроковій основі у вигляді траншів;
- ТОВ «Мультивак Україна» у розмірі 29 300 тис. грн. по договору поставки та монтажу №03/2021 від 26.01.2021 року.

Виконання зобов'язань за кредитними договорами Компанії станом на 31.12.2022 року забезпечений договорами:

- застави з АТ «СЕНС БАНК» №360/20 від 11.09.2020 року та №359/20 від 11.09.2020 року на основні засоби за балансовою вартістю 153 567 тис. грн.
- іпотечний договір з АТ «СЕНС БАНК» № 320/20 від 23.11.2020 на основні засоби за балансовою вартістю 278 986 тис. грн..

Всього в заставі знаходяться основні засоби за балансовою вартістю станом на 31.12.2022 року у розмірі – 432 553 тис. грн..

Керівництво переконане, що має усі передумови для забезпечення безперервної діяльності у майбутньому.

Так, Компанія щорічно збільшує об'єм виробництва продукції та продаж.

Основною задачею на 2023 рік – є збільшення продажів в натуральному виразі на 30% порівняно з 2022 роком за рахунок:

- Розширення асортименту продажу продукції;
- Посилення та зміцнення деяких каналів продажу (HoReCa, регіональні дистриб'ютори та ін.);
- Проходження сертифікації та отримання в травні 2023 року дозволу на експорт яловичини до Китаю;
- Оптимізації виробничих процесів

В 2023 році планується витратити на інвестиції не менше 50 млн. гривень. Окрім того, Компанія закупила промислові дизель-генератори наприкінці 2022 року для уникнення ризиків відключення електроенергії.

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ МЯСОКОМБІНАТ»

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року (у тисячах гривень)

Принцип безперервності діяльності є відповідним для підготовки цієї фінансової звітності при відсутності істотних невизначеностей, які б перебували поза зоною впливу Компанії та ставили під сумнів можливість продовження діяльності.

Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року підготовлена виходячи з припущення про те, що Компанія буде продовжувати нормальну господарську діяльність у найближчому майбутньому. Відповідно, дана звітність не містить коригувань на випадок того, що Компанія не зможе дотримуватися принципу безперервності діяльності.

3. ОПЕРАЦІЙНІ РИЗИКИ СЕРЕДОВИЩА ТА ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ

24 лютого 2022 року Росія розпочала повномасштабне воєнне вторгнення в Україну, яке мало значний негативний вплив на економіку та населення України та, відповідно, на бізнес, фінансовий стан та результати діяльності Компанії. Широкі проблеми безпеки стали викликом для подальшого стабільного розвитку економічного та фінансового сегментів в Україні, а операційне середовище з тих пір залишається ризикованим і має високий рівень невизначеності.

Для оцінки економічних наслідків, ймовірно, знадобиться час, враховуючи швидкий характер розвитку ситуації та непередбачуваність війни. Уряд визначив пріоритетними напрямки оборони і соціальних видатків і продовжує виконувати свої зобов'язання щодо зовнішнього боргу. Компанії продовжують сплачувати податки, а гроші все ще циркулюють через фінансову систему країни. Після початку повномасштабної військової атаки, бої досі тривають, спричиняючи тисячі жертв серед цивільного населення. Російські атаки спрямовані на знищення цивільної інфраструктури по всій Україні, включаючи лікарні та житлові комплекси. При цьому логістичні шляхи на окупованих територіях були пошкоджені, до них немає доступу. Інші залізничні та автомобільні логістичні маршрути доступні для використання, оскільки Україна має розгалужену автомобільну та залізничну мережу.

Після шоку перших місяців війни економіка поступово активізується у порівняно спокійних регіонах. Українські підприємства відновили роботу, але значна їх кількість працює суттєво нижче довоєнного рівня завантаженості.

Попри бойові дії, які продовжуються на Сході і Півдні, Україна, завдяки підтримці та допомозі міжнародних партнерів, зуміла утримати економіку країни від краху. Навіть більше, упродовж осінніх місяців демонструє хоча й хиткі, але все ж очевидні ознаки стабілізації. Міністерство економіки оприлюднило оцінку падіння ВВП України за дев'ять місяців 2022 року — близько 30%. Це в умовах війни можна вважати відносно позитивним показником: навесні прогнози падіння сягали 40—50%. Є підстави стверджувати, що упродовж четвертого кварталу 2022 року країні вдалося певним чином зміцнити економічне середовище.

Зовнішньоекономічний контекст. Економіка України відчутно залежить від світових процесів. Але і світ уже певною мірою залежить від України, а точніше — перебігу військової агресії проти неї. Основні глобальні зовнішньоекономічні ознаки такі:

- надзвичайно висока інфляція в розвинутих країнах світу (зокрема, у США та ЄС), спровокована російськими діями на енергетичних ринках, яка супроводжується високою зайнятістю, що суттєво ускладнює проведення антиінфляційної політики;

- глобальне зміцнення долара, яке зумовлене і супроводжує підвищення процентних ставок у США, спричиняє необхідність подальшого підвищення процентних ставок в інших країнах (зокрема, для недопущення значного послаблення національних валют), що виявляє негативний тиск на економічну активність і економічне зростання;

- головні центральні і банки, як і раніше, змушені посилювати антиінфляційні заходи, насамперед шляхом підвищення жорсткості монетарної політики, що може мати рецесійні наслідки для економік (зокрема, внаслідок глобального подорожчання біржових товарів);

- зниження економічної активності у провідних країнах світу неминуче депресивно тисне на висхідні економіки (наприклад, Китай), що призводить до зниження глобальної ділової активності у коротко- і середньостроковій перспективі;

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ЧИ ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року (у тисячах гривень)

	При мітк и	Рік, що закінчився 31.12.2023	Рік, що закінчився 31.12.2022
Виручка від продажу товарів	8.1	1 961 895	1 555 229
Собівартість продажу	9.1	(1 264 257)	(996 711)
Валовий прибуток (збиток)		697 638	558 518
Інші операційні доходи	8.2	10 433	12 313
Адміністративні витрати	9.2	(75 951)	(48 252)
Витрати на збут	9.3	(434 531)	(367 660)
Інші операційні витрати	9.4	(22 125)	(15 965)
Інші доходи	8.3	9 942	3 679
Фінансові витрати	9.5	(86 451)	(81 229)
Інші витрати	9.6	(10 867)	(4 149)
Прибуток (збиток) до оподаткування		88 088	57 255
Дохід (витрати) з податку на прибуток	10.2	(18 799)	(15 605)
Прибуток (збиток) за рік		69 289	41 650
Дооцінка необоротних активів		-	-
Інший сукупний дохід		-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування		-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом		(3 037)	(5 210)
Інший сукупний дохід після оподаткування		3 037	5 210
Статті, що надалі не можуть бути рекласифіковані в прибуток чи збитку		-	-
Разом сукупний дохід за рік		72 326	46 860

Бабич Олег Анатолійович

Генеральний директор
ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

13 лютого 2024 року

Чибірева Олена Вікторівна

Головний бухгалтер
ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

13 лютого 2024 року

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

станом на 31 грудня 2023 року (у тис. грн.)

	Примітки	31.12.2023	31.12.2022
АКТИВИ			
Непоточні активи			
Нематеріальні активи	11.1	30 976	29 764
Основні засоби	12.1	575 986	602 760
Активи з права користування	13.1	3 980	9 296
Незавершені капітальні інвестиції	12.1	9 161	11 766
Разом непоточні активи		620 103	653 586
Поточні активи			
Зпаси	14.1	197 567	140 359
Торговельна дебіторська заборгованість	15.1	390 067	282 184
Дебіторська заборгованість за виданими ав-ми	15.4	36 369	13 114
Інша поточна дебіторська заборгованість	15.5	27 281	50 112
Грошові кошти та їх еквіваленти	16.1	11 343	5 748
Інші оборотні активи	15.4	3 599	12 395
Разом поточні активи		666 226	503 912
РАЗОМ АКТИВИ		1 286 329	1 157 498
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Капітал та резерви			
Статутний капітал	17.1	6 437	6 437
Капітал у дооцінках	17.1	248 560	262 849
Додатковий капітал	17.1	29 720	29 720
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	17.1	198 898	112 289
Разом власний капітал та резерви		483 615	411 295
Непоточні зобов'язання			
Відстрочені податкові зобов'язання	10.4	55 116	54 974
Довгострокові кредити банків	18.1	116 359	215 956
Зобов'язання з оренди	13.3	881	3 004
Разом непоточні зобов'язання		172 356	273 934
Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	18.1	78 714	47 914
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	18.1	164 622	115 033
Торговельна кредиторська заборгованість	19.1	151 382	191 543
Аванси отримані	19.1	332	6 023
Зобов'язання з оренди	13.3	3 485	6 665
Забезпечення	21.1	31 910	18 582
Поточні податки до сплати	10.1	10 094	6 831
Розрахунки зі страхування	19.1	3 673	3 062
Розрахунки зі оплати праці	19.1	13 831	11 782
Інші зобов'язання	19.1	172 315	64 834
Разом поточні зобов'язання		630 358	472 269
РАЗОМ ПАСИВИ		1 286 329	1 157 498
Бабич Олег Анатолійович		Чибірсва Олена Вікторівна	
Генеральний директор ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»		Головний бухгалтер ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»	
13 лютого 2024 року		13 лютого 2024 року	

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

ЗВІТ ПРО ЗМІНИ У КАПІТАЛІ

за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року (у тис. грн.)

	Статутний капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Неоплачений капітал	Нерозподілений прибуток (збиток)	Загальний капітал
Станом на 31.12.21 за даними МСФЗ	6 437	286 857	29 720	-	41 421	364 435
Чистий прибуток за звітний період	-	-	-	-	41 650	41 650
Інший сукупний дохід за звітний період	-	(24 008)	-	-	29 218	5 210
Дооцінка основних засобів	-	-	-	-	-	-
Відстрочені податки на дооцінку	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	-	(24 008)	-	-	70 868	46 860
Станом на 31.12.22 за даними МСФЗ	6 437	262 849	29 720	-	112 289	411 295
Інші зміни	-	-	-	-	(6)	(6)
Скоригований залишок на початок року	6 437	262 849	29 720	-	112 283	411 289
Чистий прибуток за звітний період	-	-	-	-	69 289	69 289
Інший сукупний дохід за звітний період	-	(14 289)	-	-	17 326	3 037
Внески до капіталу	-	-	-	-	-	-
Дооцінка основних засобів	-	(14 289)	-	-	17 326	3 037
Відстрочені податки на дооцінку	-	-	-	-	-	-
Прибуток (збиток) за підсумками року	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	-	(14 289)	-	-	86 615	72 326
Станом на 31.12.2023	6 437	248 560	29 720	-	198 898	483 615

Бабич Олег Анатолійович
Генеральний директор
ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

13 лютого 2024 року

Чибірева Олена Вікторівна
Головний бухгалтер
ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

13 лютого 2024 року

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року (у тис. грн.)

	Рік, що закінчився 31.12.2023	Рік, що закінчився 31.12.2022
Рух грошових коштів від операційної діяльності		
Реалізація продукції (товарів, робіт, послуг)		
Надходження грошових коштів від покупців	2 579 150	1 911 604
Повернення податків і зборів	-	-
Цільового фінансування	4	4
Надходження від повернення авансів	9 537	12 210
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	144	-
Надходження від операційної оренди	12 115	11 818
Інші надходження від операційної діяльності	463 491	396 719
Оплата постачальникам	(2 009 449)	(1 557 236)
Витрачання на оплату праці	(161 690)	(108 187)
Відрахування на соціальні заходи	(44 084)	(30 639)
Витрачання на сплату податків	(71 828)	(57 823)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	(13 333)	(13 077)
Витрати на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	(17 973)	(18 484)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків та зборів	(40 522)	(26 262)
Витрачання на оплату авансів	(50 302)	(15 618)
Витрачання на оплату повернення авансів	(16 029)	(170)
Інші платежі, пов'язані з операційною діяльністю	(532 305)	(390 442)
Чистий рух грошових коштів від операційної діяльності	178 754	172 240
Рух грошових коштів від інвестиційної діяльності		
Надходження від реалізації необоротних активів	8 229	692
Витрачання на придбання необоротних активів	(91 368)	(78 180)
Чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності	(83 139)	(77 488)
Рух грошових коштів від фінансової діяльності		
Отримання позик	74 500	30 000
Інші надходження	-	-
Погашення позик	(70 600)	(41 639)
Погашення загальної суми зобов'язань за орендою	(7 654)	(3 952)
Інші платежі	-	-
Відсотки сплачені	(85 462)	(76 510)
Чистий рух грошових коштів від фінансової діяльності	(89 216)	(92 101)
Чисте збільшення (зменшення) грошових коштів	6 399	2 651
Залишок грошових коштів на початок року	5 748	3 516
Вплив зміни валютних курсів на залишок грошових коштів	(804)	(419)
Залишок грошових коштів на кінець року	11 343	5 748

Бабич Олег Анатолійович

Генеральний директор
ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

13 лютого 2024 року

Чибірева Олена Вікторівна

Головний бухгалтер
ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

13 лютого 2024 року

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року (у тисячах гривень)

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат" – один із перших, згідно з всеукраїнським рейтингом підприємств з виготовлення продукції із якісної м'ясної сировини, у вигляді великого асортименту ковбасних виробів: сосиски, дитячі сосиски, сардельки, ковбаси варені, ковбаси напівкопчені, ковбаси варено-копчені, ковбаси сирокоччені, ковбаски напівкопчені, ковбаски сирокоччені, м'ясні делікатеси.

Завдяки багаторічному досвіду і довірі споживачів ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат" розвивається з кожним днем і на даний момент має три основних бренди: ТМ "М'ясна Гільдія", ТМ "Ранчо", ТМ "Gremio de la Carne". Технологи і фахівці м'ясного виробництва відточують майстерність приготування м'ясних шедеврів і не зупиняються на досягнутому рівні.

ТОВ "Житомирський м'ясокомбінат" є одним із кращих підприємств Житомирської області, і входить у 5-ку найкращих підприємств України, про що свідчать нагороди та дипломи, отримані Компанією протягом усього періоду діяльності.

Більше 5 років ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» тримає лідерство у категорії сосиски у каналі збуту Національній мережі, завдяки проведенню телевізійними рекламними компаніями з 2017 року та розробці нових продуктів у даній категорії.

Згідно результатів маркетингових досліджень з 2018-2019 року ТМ "М'ясна Гільдія" входить до ТОП-3 самих відомих торгових марок у ковбасній продукції, ТМ «Ранчо» - до ТОП-10.

Посадові особи Компанії, що здійснювали оперативне управління:
станом на 31.12.2023 Директор Компанії – Бабич Олег Анатолійович

Основним видом діяльності Компанії є:

10.13 Виробництво м'ясних продуктів

Іншими видами діяльності Компанії є:

- 10.11 Виробництво м'яса
- 46.32 Оптова торгівля м'ясом і м'ясними продуктами
- 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля
- 47.19 Інші види роздрібною торгівлі в неспеціалізованих магазинах

Засновники: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ВАТАГ ГРУП" (99,6%, Кінцевий бенефіціарний власник (контролер) - МЕЛІКЯН ДАВИД АРМЕНОВИЧ

Юридична адреса Компанії - Україна, 10025, Житомирська обл., місто Житомир, ВУЛИЦЯ СЕРГІЯ ПАРАДЖАНОВА, будинок 127

Станом на 31.12.2023 року середня чисельність працівників Компанії становила – 1 625 працівника.

2. ЗДАТНІСТЬ ПРОДОВЖУВАТИ ДІЯЛЬНІСТЬ НА БЕЗПЕРЕРВНІЙ ОСНОВІ

Дана фінансова звітність була підготовлена виходячи із припущення, що Компанія буде продовжувати діяльність, як діюче у недалекому майбутньому, що передбачає реалізацію активів та погашення зобов'язань під час звичайної діяльності.

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ МЯСОКОМБІНАТ»

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року (у тисячах гривень)

Відносно економічних наслідків, Компанія не залежить від російського чи білоруського ринків. На сьогодні тривалість та вплив війни неможливо передбачити. Але незважаючи на ці всі обставини Компанія продовжує свою діяльність на безперервній основі, тільки, напевно, з менш низькими показниками економічної діяльності.

Компанія пережила перший рік війни та повністю впоралася з усіма взятими на себе зобов'язаннями, в т.ч.:

- Повністю збережені активи та персонал Компанії;
- Відбулося підвищення заробітної плати, починаючи з кінця 2022 року та протягом 2023 році на 52%;
- Відбулося збільшення кредитного портфелю, не зважаючи на збільшення процентної ставки.

Незважаючи на суттєву невизначеність, щодо безперервності діяльності, пов'язану з війною в Україні, керівництво продовжує вживати заходів для мінімізації впливу на Компанію, і тому вважає, що застосування припущення про безперервність діяльності підприємства для підготовки цієї фінансової звітності за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року є можливим.

За рік, що закінчився 31 грудня 2023 року Компанія мала прибуток у розмірі 69 289 тис. грн., а у 2022 році -41 650 тис. грн. Та станом на 31 грудня 2023 року, поточні активи Компанії перевищили її поточні зобов'язання на 35 868 тис. грн.

Станом на 31.12.2023 року Компанія має непогашені зобов'язання у розмірі 359 695 тис. грн. перед:

- АТ «СЕНС-БАНК» у розмірі 307 004 тис. грн., за договором по наданню кредитної лінії № 99-МВ/20 від 11.09.2020 року у сумі 25 000 тис. дол. США за курсом укладеним на дату договору – 2 783,46 грн. за 100 дол. США. Кредит надається у гривнях і повернення кредиту відбувається теж у гривнях. Надання кредитної лінії оформлюється додатковими угодами в яких вказана сума траншу та термін повернення, який може бути як довгостроковим та і короткостроковим. У 2023 році відсоткова ставка по договору коливалась від 14 % до 22,94% річних, термін дії кредитної лінії закінчується 10 вересня 2025 року;
- АТ «СЕНС-БАНК» у розмірі 4 500 тис. грн., за Додатковою угодою №42 від 28.12.2023 до договору по наданню кредитної лінії № 99-МВ/20 від 11.09.2020 року, розмір кредитної лінії складає 17 500 тис.грн. під 22,94% та терміном погашення до 27.12.2024 року.
- АТ «СЕНС-БАНК» у розмірі 27 000 тис. грн., за договором про відкриття кредитної лінії № 45/23/579 від 26.12.2023, розмір кредитної лінії складає 60 000 тис.грн. під 22,94% та терміном погашення до 25.12.2026 року.
- АТ «ОТП Банк» у розмірі – 15 000 тис. грн. за договором по наданню банківських послуг № CR/21-165/28-2 від 09.04.2020 року у сумі 90 000 тис. грн. У 2023 році відсоткова ставка по договору коливалась від 11,5% до 15% річних, кошти надаються на короткостроковій основі у вигляді траншів;
- ТОВ «Мультивак Україна» у розмірі 6 191 тис. грн. по договору поставки та монтажу №03/2021 від 26.01.2021 року.

Виконання зобов'язань за кредитними договорами Компанії станом на 31.12.2023 року забезпечений договорами:

- договір застави рухомого майна з АТ «СЕНС БАНК» № 99/23 від 27.12.2023 року.
- договір застави рухомого майна №359/20 від 11.09.2020 року.
- договір застави рухомого майна з АТ «СЕНС БАНК» №360/20 від 11.09.2020 року та додаткова угода №1 від 27.09.2021 року.
- іпотечний договір з АТ «СЕНС БАНК» № 320/20 від 23.11.2020 на основні засоби.

Всього в заставі знаходяться основні засоби за балансовою вартістю станом на 31.12.2023 року у розмірі – 449 317 тис. грн.

ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ МЯСОКОМБІНАТ»

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року (у тисячах гривень)

Керівництво переконане, що має усі передумови для забезпечення безперервної діяльності у майбутньому.

Компанія щорічно збільшує об'єм виробництва продукції та продаж, так у 2023 році приріст об'єму виробництва та продаж склав більш як 26%.

Основною задачею на 2024 рік – є збільшення продажів в натуральному виразі на 30% порівняно з 2023 роком за рахунок:

- Розширення асортименту продажу продукції;
- Посилення та зміцнення деяких каналів продажу (HoReCa, регіональні дистриб'ютори та ін.);
- Оптимізації виробничих процесів.

В 2023 році пройдено сертифікацію та отримано дозвіл на експорт яловичини до Китаю.

Компанія здійснила вливання інвестицій у виробничі основні засоби на загальну суму 43,2 млн грн. У т.ч. придбано і введено в експлуатацію нове обладнання – етикетувальник автоматичний BIZERBA GLP max80, стіл сортувальний BIZERBA TU 100 R+термінал керування, заклеювач коробів Robotape 50 ME, електростанція дизельна Cummins C825 D5A в кількості двох одиниць, дизельні генератори та інше.

Принцип безперервності діяльності є відповідним для підготовки цієї фінансової звітності при відсутності істотних невизначеностей, які б перебували поза зоною впливу Компанії та ставили під сумнів можливість продовження діяльності. Так прогнози Компанії в контексті можливих змін операційних та фінансових факторів, що викладені у Розділі 3 вказують, що існує суттєва невизначеність, що може поставити під значний сумнів здатність Компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року підготовлена виходячи з припущення про те, що Компанія буде продовжувати нормальну господарську діяльність у найближчому майбутньому. Відповідно, дана звітність не містить коригувань на випадок того, що Компанія не зможе дотримуватися принципу безперервності діяльності.

3. ОПЕРАЦІЙНІ РИЗИКИ СЕРЕДОВИЩА ТА ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ

Незважаючи на війну та продовження російських атак на об'єкти критичної інфраструктури, у 2023 році економіка України поступово почала відновлюватись, тож, за підсумками року зростання ВВП України може становити від 5%.

Після російського вторгнення, коли ВВП зменшився на 29% у 2022 році, у 2023 році продовжується поступове економічне відродження. Незважаючи на триваючі атаки на інфраструктуру України, економіка почала відроджуватися на початку 2023 року, зростання становило 2,4% поквартального зростання із урахуванням сезонних факторів у першому кварталі, та продовжувала зростати у другому кварталі.

Як зазначається, таке відродження було пов'язане із підвищенням стійкості фірм та домогосподарств в умовах війни, що супроводжувалося відновленням внутрішнього попиту, а також із покращенням споживчих та ділових настроїв.

Внутрішній валютний ринок залишався, переважно, стабільним, за допомогою значної міжнародної фінансової підтримки. Незважаючи на поточні позитивні прояви, тривалість та інтенсивність війни складає значні ризики для економічного прогнозування. Середньострокові перспективи залежать від результатів війни, масштабів витрат на відбудову, від повернення мігрантів, структурних реформ та перспектив входження до ЄС.

4. ОСНОВИ ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Заява про відповідність Міжнародним стандартам фінансової звітності

Річна фінансова звітність Компанії складена відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Під терміном Міжнародні стандарти фінансової звітності надалі в широкому сенсі розуміються